

Brunt kiverst:

- ✓ 1) Järnig handskrivna P.M. ang.
samtal mellan prof Nanna Furst
och A.L. Mjærnhoov. ... 6/7-65.
- ✓ 2) P.M. ang stadsn. Erel. samtal med
Korygin 11/6-65 ang W.
- ✓ 3) Samtal mellan Erel och Korygin
i Kirend 17/6-65
- ✓ 4) Utkast till ovanst. i h. 1, 2, 3, 4, 5
en med ändringar, som redan
infrå: 3) ovan
- ✓ 5) Koncept med redigeringsändring
till 2) ovan.

Röd planknapp:

Endast kopior av handl.
i dess.

Blå planknapp: (Nanna Furst) kpi-
teckningar av.

[illegible]

[illegible]

3)

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Jag sade honom att hela
presiden förklarade skulle bli förjett. om
och Wallenberg finge föras
även om han vore både fysiskt och
psykiskt tvärt sjukt. Denna sa
sade jag, ligger ej minst vår republiks
varmt om hjärtat och jag sade mig
vara övertygad om att begeringen
skulle göra sitt yttersta för att alla
konsten skulle ske i lugn och
utan bråk i pressen. Jag sade
att jag skulle mig kunna inverka
på Wallenbergs mål, så att även
förhålla sig lugn och blive tack-
samt förjett. Presidenten som om-
gående nya underordningarna. Kan-
narna identifiera Wallenberg
Jag talade om, att jag skulle
Minister Lemmeror redan länge
och fick genast rådet att
mig till honom utan att
något om mitt samtal med
M. och D.

Jag frågade prof. D., om han
ansåg det möjligt, att jag som till-
kunne föra hem Wallenberg. Han
ansåg att det var mycket
vare ett sådant tillvägagångssätt
ej möjligt, men det skulle jag ta
med Lemmeror om.

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Jag återvände till hotellet.
Fick numret till seminarium genom att
telefonera till Svenska inskrivnings
och var därvid kanske något påtrass
telefonerade till nummer, men fick
svara att seminariet gick till Kair.
På kvällen hölls bankett.

Efter måltiden fick jag plötsligt
Davischensky, som kom emot mig
och frågade, om jag träffat Semedor.
Jag svarade då att han rest till
Paris och frågade jag om han kunde
att jag skulle skriva till Semedor
och svarade ja. Efter mycket
förtvåkning svarade han att jag
fick säga i brevet att jag var
gäst med honom och M., och
att de endast kallat mig till
att komma till Semedor. Jag
fick ej säga något om Santa
i förhållande med dem.

1/2 6/

Nanna Svartz

Den 24 jan. 1961 höll jag föredrag i Vetenskaps-
huset, där professor A. Myasnikov var president. Jag
inbjöds av honom att bese hans forskningsinstitut den
27/1 kl. 10 f.m. Efter att ha besökt laboratorierna
och även vissa sjukavdelningar i Institute of Therapy,
Petroverigsky per.10 återvände vi till prof.M:s mottag-
ningsrum och diskuterade kongresser, forskning m.m.
Efter en stund bad jag prof. M. mycket om ursäkt, att
jag drog upp en fråga, som låg mig och andra svenskar
mycket om hjärtat. Jag frågade om han kände till fallet
Raoul Wallenberg, varvid han nickade jakande. Jag frågade
honom då, om han kunde ge mig något råd hur jag kunde för-
fara för att vinna klarhet, var han befinner sig. Jag
omtalade, att vi i Sverige fått uppgifter om att han
levde ännu för två år sedan och att hans anhöriga anser
sig ha uppgifter som tyder på att Raoul Wallenberg fort-
farande lever. Jag frågade huruvida M. visste något i
den saken. Han sade då plötsligt, att han nog kände
till fallet och att pat. var "in sehr schlechter Zustand".
"Wollen Sie ihn sehen?" Jag blev bestört över denna
fråga och trodde, att prof. M. kanske missförstått mig
eller ville höra hur mycket jag visste i saken. Jag
sade, dumt nog, att kanske inte detta var så viktigt, men
att huvudsaken vore, om han kunde föras hem i vilket
tillstånd han än vore. M. sade då mycketlägt: "er ist
in Mental-Krankenhaus". Jag skall kalla hit professor
Danischewsky, "er ist ein Kommunist". Han lämnade rummet
och återkom med prof. D.

Prof. D. kom in i rummet, efter endast c:a 4-5 min.,
varefter M. avlägsnade sig. Han satte sig på en stol
alldeles intill mig och mitt emot mig. Jag frågade om
prof. M. talat om vad saken gällde och han bekräftade
det. Han frågade mig noga om var Wallenberg tjänstgjort
och bad mig skriva hans namn på ett papper. Jag skrev

då Attaché Raoul Wallenberg. Jag berättade, att hans mor var min patient och att hon var sömnlös, ytterst nervös etc. samt att hon spred mycken oro med att tala med nästan alla hon träffar om sin son Raoul. Hon skulle behöva få ro och få full visshet. Även om sonen vore än så sjuk, skulle det vara en välgärning mot henne och f.ö. hela Sverige om han kunde få vårdas i hemlandet. Jag frågade prof. D., om han kunde hjälpa oss och han svarade, att han skulle göra allt vad han förmådde. Jag sade honom, att hela svenska folket skulle bli Sovjet unionen oerhört tacksam, om Wallenberg finge föras hem, även om han vore både fysiskt och psykiskt svårt sjuk. Denna sak, sade jag, ligger ej minst vår regering varmt om hjärtat och jag sade mig vara övertygad om att regeringen skulle göra sitt yttersta för att återkomsten skulle ske i lugn och utan bråk i pressen. Jag sade också att jag trodde mig kunna inverka på Wallenbergs mor, så att även hon förhölle sig lugn och bleve tacksam mot Sovjet-Presidiet, som nu genom sina nya undersökningar kanske kunnat identifiera Wallenberg. Jag talade om att jag känner minister Semenov sedan länge och fick genast rådet att vända mig till honom utan att säga något om mitt samtal med prof:a M. och D.

Jag frågade prof. D., om han ansåg det möjligt, att jag som läkare kunde föra hem Wallenberg. Han ansåg att "ob er noch lebendig ist" vore ett sådant tillvägagångssätt ej omöjligt, men det skulle jag tala med Semenov om.

Jag återvände till hotellet. Fick numret till Semenov genom att telefonera till Svenska ambassaden och var härvid kanske något påstridig. Telefonerade på numret, men fick svaret att Semenov rest till Kairo.

På kvällen hölls bankett. Efter måltiden fick jag plötsligt se Danischewsky, som kom emot mig och frågade, om jag träffat Semenov. Jag svarade då att han rest till Kairo och frågade D., om han ansåg att jag kunde skriva till Semenov. Han svarade ja. Efter mycken påtryckning

lovade han att jag fick säga i brevet att jag rådgjort med honom och M., men att de endast rått mig att vända mig till Semenov. Jag fick ej säga något om samtalet i övrigt med dem.

1/2 61.

Nanna Svartz

Den 24 januari 1961 höll jag föredrag i Vetenskaps-
huset, där professor A. Myasnikov var president. Jag inbjöds
av honom att bese hans forskningsinstitut den 27 januari
klockan 10 f.m. Efter att ha besökt laboratorierna och även
vissa sjukavdelningar i Institute of Therapy, Petroverigsky
per. 10, återvände vi till professor M:s mottagningsrum och
diskuterade kongresser, forskning m.m. Efter en stund bad
jag professor M. om ursäkt, att jag drog upp en fråga, som
låg mig och andra svenskar mycket om hjärtat. Jag frågade
honom, om han kände till fallet Raoul Wallenberg, varvid han
nickade jakande. Jag frågade honom då, om han kunde ge mig
något råd hur jag kunde förfara för att vinna klarhet, var
Raoul Wallenberg befinner sig. Jag omtalade, att vi i Sverige
hade uppgifter om att han levde ännu för ett par år sedan och
att hans anhöriga anser sig ha uppgifter, som tyder på att
Raoul Wallenberg fortfarande lever. Jag frågade om professor
M. visste något i den saken. Han sade då plötsligt, att han
nog kände till fallet och att patienten var "in sehr schlecht
Zustand". "Wollen Sie ihn sehen?" Jag sade, att kanske inte
detta var så viktigt, men att huvudsaken vore, om han kunde
föras hem i vilket tillstånd han än vore. Professor M. sade
då mycket lågt: "er ist im Mental-Krankenhaus". "Jag skall
kalla hit professor Danischevsky och rådgöra med honom." Han
lämnade rummet och återkom efter c:a 4-5 minuter tillsammans
med professor D. Professor M. avlägsnade sig därefter åter.

Professor D. satte sig på en stol mitt emot mig. Jag frågade om professor M. talet om vad saken gällde och han bekräftade det. Han frågade mig noga om var Wallenberg tjänstgjort och bad mig skriva hans namn på ett papper. Jag skrev då Attaché Raoul Wallenberg. Jag berättade, att hans mor var min patient och att hon var slemlös, ytterst nervös och avmagrad samt att hon talade med nästan alla hon träffade om sin son Raoul. Hon skulle behöva få ro och få full visselse. Även om sonen voré än så sjuk, skulle det vara en välgärning mot henne och f.ö. hela Sverige om han kunde få vårdas i hemlandet. Jag frågade professor D., om han kunde hjälpa oss, och han svarade, att han skulle göra allt vad han förmådde.

Jag sade honom, att hela svenska folket skulle bli Sovjetunionen oerhört tacksamt, om Wallenberg finge föras hem, även om han vore både fysiskt och psykiskt svårt sjuk. Denna sak, sade jag ligger även vår regering varmt om hjärtat och jag sade mig vara övertygad om att regeringen skulle göra sitt yttersta för att återkomsten skulle ske i lugn och ro utan bråk i pressen. Jag sade också, att jag trodde mig kunna inverka på Wallenbergs mor, så att även hon förhålle sig lugn och bleve tacksam gentemot Sovjet-Presidiet, som nu genom sina nya undersökningar kanske kunnat identifiera Wallenberg. Jag talade om att jag känner minister Semenov sedan länge och fick genast rådet att vända mig direkt till honom.

Jag frågade professor D., om han ansåg det möjligt, att jag som läkare kunde föra hem Wallenberg. Han ansåg, att "wenn er noch lebendig ist", vore ett sådant tillvägagångssätt ej omöjligt, men det skulle jag tala med Semenov om.

Jag återvände till hotellet. Fick numret till minister Semenov genom att telefonera till Svenska ambassaden. Telefonerade på numret, men fick svaret, att Semenov rest till Kairo.

På kvällen hölls bankett. Efter måltiden fick jag plötsligt se Danischevsky, som kom emot mig och frågade, om jag träffat Semenov. Jag svarade då, att han rest till Kairo och frågade D., om han ansåg, att jag kunde skriva till Semenov. Han svarade ja. Efter resonemang lovade han att jag fick säga i brevet att jag rådgjort med honom och professor M., men att de endast rätt mig att vända mig till Semenov. Jag borde ej säga något om samtalet i övrigt med dem. D. berättade, att professor M. och han diskuterat den fråga, som vårt samtal gällt, sedan jag hade lämnat institutet på f.m. De vore båda av den uppfattningen, att en eventuell överflyttning till Sverige av patienten, wenn er noch lebendig ist, givetvis måste organiseras på diplomatisk väg, vilket jag sade mig helt förstå.

1 februari 1961

NANNA SVARTZ

1 februari 1961

dyrskatt och, vilket jag hade mig högt för.

Det hade varit ett, såvitt jag kunde se, en

eventuell överflyttning till Sverige av beaktanden, som

hade på 1. m. De hade en annan uppfattning, att en

fråga, som varit central, sedan jag hade lämnat in

den. D. berättade, att professor N. och hans diskuterat

konst. Jag hade ej sagt något om samhället i Sverige

konst. N., som att de endast vill att vi ska

jag fick säga i brevet att jag hade varit med honom och

konst. Han svarade ja. Efter konversation hade han

och frågade D., om han kunde, att jag kunde skriva

konst. konst. jag svarade ja, att han fick till

lita på demokratiska, som kan om att och frågade,

ja. Han ville berätta. Efter vilken fick jag

att säga.

Telesamtal på konst, som fick svar, att konst

konst. konst att konsterna till svenska myndigheter.

Jag berättade till konst. Fick konst till konst

om.

konst. om konst, som det skulle jag säga med konst

att konst och konst till, som att konst till

att jag som konst kunde konst konst konst. Konst

Jag frågade konst D., om han kunde det konst

konst.

konst konst och konst konst att konst konst

konst konst. Jag frågade om att jag konst konst konst

nu konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

konst konst konst konst konst konst konst konst konst

11 Moskva 2.6. 196

Redan före min avresa från Stockholm den 3/5 62. var det tydligt, att stämningen ej var fullt den samma vid inbjudan till kongressen c:a 3-4 tidigare. Konsuln på ambassaden sade ^{den 15/5} hunda, att han inte trodde, att det v. ordnat med rum för mig, utan att själv borde ombesörja detta. Något gram hade ej heller kommit. Det var fallet då jag hämtade mitt pass.

Då jag anlände till Moskva jan. 61 var en professor och en ^{2.} inte vid flygfältet för att möta mig. & gång var visserligen Intourist då men ingen representant för kong. däremot vänliga medlemmar av ambassaden.

Den 3/5 vid 10-tiden ringde upp hälsövarde ministeriet. Fick tal. med en tysktalande herre, som sig ej förstå, att jag inte fått v. att jag var inbjuden att bo på Hotel Moskva på statens bekost. Han meddelade, att någon ^{från minister} antin skulle telefonera till mig vid 1/2

2) eller event. hämta mig till gemenheten
på Hotel Moskva. Omkring kl. 12.45 kom en
ordentligt älskvärd sekreterare från minist-
ern som sade, att hon fått order att föra
+ bagage till ovannämnda hotell. En
episod av allmänt intresse inträffade nu.
Hon hade redan märkt en förändring i
avseende på s.k. drickspengar sedan för-
år och frågade därför sekreteraren hur
mycket jag borde betala för hjälp me-
kappsäcken. Hon svarade "Ingenting".
i sovjet tycker vi inte om sådant
Men bäraren ^(på hotellet) blev förargad och
sade ~~att~~, att han ville ha betal-
ning. I ^(på Hotel Moskva) kumeken deltog bl.a. en ameri-
kan engelsk, en belgisk och en öst-
rikisk läkare. Då jag hörde, att
engelsmannen och amerikanaren sk-
ga till Myasnikovs forskningsinsti-
tut följde jag med dit desto mera, &
jag hörde, att en demonstration för
yrkessjukdomar för kongressmedlem-
mar skulle äga rum där. - Prof. M.
utan tvivel oroad av att se mig.
verkade till en början ytterst ne-
gativt och så hans medarbetare
allt att döma märkte. Han visade
oss, tre utställningar, laboratorierna

hans och hans medarbetares)
~~Leras~~ (tentaste) den på arterioskleros
forskningens område, demonstrationerna
varade c:a 2 t. Under denna kom
ett par ggr att gå ensam bredvid
prof. M. Jag sökte få klarhet i, om
det var han som låg bakom inb.
till mig och fick uppfattningen, att
det icke var så. Strax imman
gick, frågade jag honom, om han
ansåg, att jag borde besöka min
kurator dels för att tacka och
för diskussion. Han svarade: "Vers.
Sic."

Nästa morgon (16) började förel.
kl. 9. Genast i trappan träffade
jag prof. Nesterov. Han tryckte i
händer och sade, att han gladd
sig mycket åt att se mig, vilket
varmt returnerade. Han bad mig
sitta bredvid sig vid kommörens
vi pratade i pauserna. Jag fråg
om det var han, som haft min
ordna så att jag blev inbjuden
kongressen. Han svarade: "Vielte"

4) Jag frågade honom, om jag ej borde i
Makta hälsovårdsministern för att ta
och kanske också för diskussion.
Han ~~svarade~~ ja och frågade, om jag
ville försöka telefonera eller om han
skulle göra det. Jag sade, att jag
mycket tackade, om han ville göra
han försvann nu, som jag tros, tills
mans med prof. Lukomsky (som
har någon form av expert-arbete
hälsovårdsministeriet). Jag fick in
besked under dagens lopp.

Nästa dag mötte jag ännu
prof. Nestor på väg in i möte
lokalen. Han sade, att han omgående
bart skulle ringa hälsovårdsmin.
men prof. N. återkom ej. Jag
kvar under hela sessionen.
Jag blev nu ganska irriterad över
att dagarna gick och att jag ej
något besked. Detta visade jag
hos Ambassadör Sohlman, men
på kongressen.

5)

Nesterov kom ej heller till eftermiddagsförhandlingarna. Prof: a Myasnikov och komsky undvek mig påtagligt. M. la nästan hela tiden i någon hand och hade överlämnat ordförandeskapet till Lukomsky. se X

Plötsligt satte sig prof. M. bred mig och sade: "Der Herr Minister kann nicht und will nicht Sie empfangen. Er ist der Meinung dass die Frage Sie ~~erörtern~~ ^{erörtern} mit ihm diskutieren muss auf diplomatischen Weg behandelt werden." Jag svarade, att de hade ~~man~~ gjort sedan 15 år i baka. Han återkom till att saken bör diskuteras på diplomatnivå. Båda professorer kan inte vidare ha några privata samtal med varandra, sade han.

Det blev snart paus i förhandlingarna. Professor Stajenko (hon betar hos Nesterov och lämnade under förhandlingarna flera ggr meddelanden till Myasnikov) fram till mig och föreslog att vi skulle dricka kaffe tillsammans

6) Vi överenskommo att träffas den 4/6 på
Nesterövs institut tillsammans med hon.
Då den tid, som överenskommits, visade
sig kollidera med lunch för sovjet-ko
på svenska ambassaden. Telefon
jag den 3/6 på morgonen till henne
varvid hon bad att få komma
upp på hotellet. Vi hade ett
hjärtligt samtal och utväxlade g

1) "out into Seminars Helen"
varken här eller i "Sode"
M. h. N. S.

2) M. v. i. N. S. om i
och hon skulle gå till
Här (men inte för utbildning)

3) Lärare - resa till Stockholm
- W. h. S. - färd bara i
för inget N. S. - K. i. i.
dec - jan - 5 el. 6 dagar över
i K. i. i.

deklaration. Jag ber Eder
vara försäkrad om att denna dis-
kussion kommer att från min sida
föras i mycket förtärlig form och
att jag så lite som möjligt
skall beröra våra tidigare dis-
kussioner. Jag kommer att i möj-
ligaste mån hålla mig till ^{förut givna} tidigare
undersökningar samt informationer från
familjen. Jag vill ytterst tack-
sam för meddelande kunnorda
ni har något råd att ge mig
Eder tillgivna N. a. S. - z.

re hade jag
brev till Myasnikov,
det var skrivet
följande innehåll:
"Jag glädja mig
att få förtärlig
deklaration för att
den vänliga
i kongressen,

1) Ett par tim, tidigare hade jag
lämnat ett kort brev till Myasnikov,
skrivet kvällen förut, det var skrivet
på tyska och hade följande innehåll:
Ärade Kollega, det skulle glädja mig
mycket, om jag kunde få förtäro
hos Minister K., dels för att
få tacka honom för den vänliga
inbjudan att delta i kongressen,
dels för diskussion. Jag ber Eder
vara försäkrad om att denna dis-
kussion kommer att från min sida
föras i mycket försiktig form och
att jag så lite som möjligt
skall beröra våra tidigare dis-
kussioner. Jag kommer att i möj-
ligaste mån hålla mig till ^{förut. givna} ~~kollegas~~
undersökningar samt informationer från
familjen. Jag vore ytterst tack-
sam för meddelande huruvida
ni har något råd att ge mig
Eder tillgivna N-a V-z.

X) Ett par tim. Tidigare hade jag lämnat
ett kort brev till Myasnikov, skrivet
kvällen förut. Det var skrivet på
ryska och hade följande innehåll:
Käre Kollega, det skulle glädja mig
mycket om jag kunde få förtäro
hos Minister K., dels för att få
tacka honom för den vänliga inbjudan
att delta i kongressen, dels för
diskussion. Jag ber Eder vara för-
säkrad om att denna diskussion
kommer att från min sida göras
i mycket försiktig form och att
jag så litet som möjligt skall
beröra våra tidigare diskussioner.
Jag kommer att i möjligaste mån
hålla mig till förut gjorda ~~sätt-~~
~~lag~~ meddelanden samt in-
formationer från familjen. Jag vill
tillägga att ledningen i Sverige
sedan länge varit betänkt på
att publicera även det senaste
året. En i den fråga det här
gäller.

Jag vore ytterst tacksam för
meddelande hurvida ni har något
råd att ge mig. Eder tillgivna K-a P.

Moskva 2.6.1962.

Avskrift.

Redan före min avresa från Stockholm den 30.5.62 var det tydligt, att stämningen ej var fullt densamma som vid inbjudan till kongressen c:a 3-4 veckor tidigare. Konsuln på ambassaden sade sålunda den 15/5, att han inte trodde, att det var ordnat med rum för mig, utan att jag själv borde ombesörja detta. Något program hade ej heller kommit. Detsamma var fallet då jag hämtade mitt pass den 23/5.

Då jag anlände till Moskva i jan.61 var en professor och en tolk ute vid flygfältet för att möta mig. Denna gång var visserligen Intourist där, men ingen representant för kongressen, däremot vänliga medlemmar av svenska ambassaden.

Den 31/5 vid 10-tiden ringde jag upp hälsovårdsministeriet. Fick tala med en tysktalande herre, som sade sig ej förstå, att jag inte fått veta, att jag var inbjuden att bo på Hotel Moskva på statens bekostnad. Han meddelade, att någon från ministeriet antingen skulle telefonera till mig vid 11-tiden eller event. hämta mig till gemensam lunch på Hotel Moskva. Omkring kl.12.45 kom en utomordentligt älskvärd sekreterare från ministeriet. Hon sade, att hon fått order att föra mig + bagage till ovannämnda hotell. En lustig episod av allmänt intresse inträffade nu. Jag hade redan märkt en förändring med avseende på s.k. drickspengar sedan föregående år och frågade därför sekreteraren hur mycket jag borde betala för hjälp med kappsäcken. Hon svarade: "Ingenting. Här i Sovjet tycker vi inte om sådant" men bäraren på hotellet blev förargad och sade, att han ville ha betalt.

I lunchen på Hotel Moskva deltog bl.a. en amerikansk, en engelsk, en belgisk och en österrikisk läkare. Då jag hörde, att engelsmannen och amerikanaren skulle gå till Myasnikovs forskningsinstitut följde jag med

dit desto mera, som jag hörde, att en demonstration över yrkes-sjukdomar för kongressmedlemmar skulle äga rum där. - Prof. M blev utan tvivel oroad av att se mig och verkade till en början ytterst nervös, vilket också hans medarbetare av allt att döma märkte. Han visade oss, tre utlänningar, laboratorierna och hans och hans medarbeters senaste rön på arterioskleros-forskningens område. Demonstrationen varade c:a 2 t. Under denna kom jag ett par ggr att gå ensam bredvid prof.M. Jag sökte få klarhet i, om det var han som låg bakom inbjudan till mig och fick uppfattningen, att det icke var så. Strax innan jag gick, frågade jag honom, om han ansåg, att jag borde besöka Minister Kurasov dels för att tacka och dels för diskussion. Han svarade: "Versuchen Sie."

Nästa morgon (1/6) började föredragen kl.9. Genast i trappan träffade jag prof.Nesterov. Han tryckte mina händer och sade, att han glädde sig mycket åt att se mig, vilket jag varmt returnerade. Han bad mig sitta bredvid sig vid honnörsbordet. Vi pratade i pauserna. Jag frågade, om det var han, som haft vänligheten ordna så att jag blev inbjuden till kongressen. Han svarade: "Vielleicht." Jag frågade honom, om jag ej borde uppvakta hälsovårdsministern för att tacka och kanske också för diskussion. Han svarade ja och frågade, om jag själv ville försöka telefonera eller om han skulle göra det. Jag sade, att jag var mycket tacksam, om han ville göra det. Han försvann nu, som jag tror, tillsammans med prof. Lukomsky (som har någon form av expert-arbete i hälsovårdsministeriet). Jag fick intet besked under dagens lopp.

Nästa dag mötte jag ånyo prof.Nesterov på väg in i möteslokalen. Han sade, att han omedelbart skulle ringa hälsovårdsministern, men prof.N. återkom ej. Jag satt kvar under hela sessionen. Jag blev nu ganska irriterad över att dagarna gick och att jag ej fick något besked. Detta visade jag hos Ambassadör Sohlman, men ej på kongressen.

Nesterov kom ej heller till eftermiddagsförhandlingarna. Prof:a Myasnikov och Lukomsky undvek mig påtagligt. M. läste nästan hela tiden i någon handling och hade överlämnat ordförandeskapet till Lukomsky.

Ett par tim. tidigare hade jag lämnat ett kort brev till Myasnikov, skrivet kvällen förut. Det var skrivet på tyska och hade följande innehåll: Ärade Kollega, Det skulle glädja mig mycket, om jag kunde få företräde hos Minister K., dels för att få tacka honom för den vänliga inbjudan att deltaga i kongressen, dels för diskussion. Jag ber Eder vara försäkrad om att denna diskussion kommer att från min sida föras i mycket försiktig form och att jag så litet som möjligt skall beröra våra tidigare diskussioner. Jag kommer att i möjligaste mån hålla mig till förut gjorda undersökningar samt informationer från familjen. Jag vill tillägga, att ledningen i Sverige sedan länge varit betänkt på att publicera även det senaste årets rön i den fråga det här gäller.

Jag vore ytterst tacksam för meddelande huruvida Ni har något råd att ge mig. Eder tillgivna N-a S-z.

Plötsligt satte sig prof.M. bredvid mig och sade: "Der Herr Minister kann nicht und will nicht Sie empfangen. Er ist der Meinung dass die Frage die Sie mit ihm diskutieren wünschen muss auf diplomatischen Weg behandelt werden." Jag svarade, att det hade man gjort sedan 15 år tillbaka. Han återkom till att saken bör diskuteras på diplomatnivå. Vi båda professorer kan inte vidare ha några privatsamtal med varandra, sade han.

Det blev snart paus i förhandlingarna. Professor Astapenko (hon arbetar hos Nesterov och lämnade under förhandlingarna flera ggr meddelanden till Myasnikov) kom fram till mig och föreslog att vi skulle dricka kaffe tillsammans. Vi överenskommo att träffas den 4/6 på Nesterovs institut tillsammans med honom. Då den tid, som överenskommits, visade sig kollidera med lunch för sovjet-kolleger på svenska ambassaden, telefonerade jag den 3/6 på morgonen till henne, varvid hon bad att få komma upp på hotellet. Vi hade ett hjärtligt samtal och utväxlade gåvor.

Moskva 2.6.1962.

Avskrift.

Redan före min avresa från Stockholm den 30.5.62 var det tydligt, att stämningen ej var fullt densamma som vid inbjudan till kongressen c:a 3-4 veckor tidigare. Konsuln på ambassaden sade sålunda den 15/5, att han inte trodde, att det var ordnat med rum för mig, utan att jag själv borde ombesörja detta. Något program hade ej heller kommit. Detsamma var fallet då jag hämtade mitt pass den 23/5.

Då jag anlände till Moskva i jan.61 var en professor och en tolk ute vid flygfältet för att möta mig. Denna gång var visserligen Intourist där, men ingen representant för kongressen, däremot vänliga medlemmar av svenska ambassaden.

Den 31/5 vid 10-tiden ringde jag upp hälsovårdsministeriet. Fick tala med en tysktalande herre, som sade sig ej förstå, att jag inte fått veta, att jag var inbjuden att bo på Hotel Moskva på statens bekostnad. Han meddelade, att någon från ministeriet antingen skulle telefonera till mig vid 11-tiden eller event. hämta mig till gemensam lunch på Hotel Moskva. Omkring kl.12.45 kom en utomordentligt älskvärd sekreterare från ministeriet. Hon sade, att hon fått order att föra mig + bagage till ovannämnda hotell. En lustig episod av allmänt intresse inträffade nu. Jag hade redan märkt en förändring med avseende på s.k. drickspengar sedan föregående år och frågade därför sekreteraren hur mycket jag borde betala för hjälp med kappsäcken. Hon svarade: "Ingenting. Här i Sovjet tycker vi inte om sådant" men bäraren på hotellet blev förargad och sade, att han ville ha betalt.

I lunchen på Hotel Moskva deltog bl.a. en amerikansk, en engelsk, en belgisk och en österrikisk läkare. Då jag hörde, att engelsmannen och amerikanaren skulle gå till Myasnikovs forskningsinstitut följde jag med

dit desto mera, som jag hörde, att en demonstration över yrkes-sjukdomar för kongressmedlemmar skulle äga rum där. - Prof. M blev utan tvivel oroad av att se mig och verkade till en början ytterst nervös, vilket också hans medarbetare av allt att döma märkte. Han visade oss, tre utlänningar, laboratorierna och hans och hans medarbetares senaste rön på arterioskleros-forskningens område. Demonstrationen varade c:a 2 t. Under denna kom jag ett par ggr att gå ensam bredvid prof.M. Jag sökte få klarhet i, om det var han som låg bakom inbjudan till mig och fick uppfattningen, att det icke var så. Strax innan jag gick, frågade jag honom, om han ansåg, att jag borde besöka Minister Kurasov dels för att tacka och dels för diskussion. Han svarade: "Versuchen Sie."

Nästa morgon (1/6) började föredragen kl.9. Genast i trappan träffade jag prof.Nesterov. Han tryckte mina händer och sade, att han glädde sig mycket åt att se mig, vilket jag varmt returnerade. Han bad mig sitta bredvid sig vid honnörsbordet. Vi pratade i pauserna. Jag frågade, om det var han, som haft vänligheten ordna så att jag blev inbjuden till kongressen. Han svarade: "Vielleicht." Jag frågade honom, om jag ej borde uppvakta hälsovårdsministern för att tacka och kanske också för diskussion. Han svarade ja och frågade, om jag själv ville försöka telefonera eller om han skulle göra det. Jag sade, att jag var mycket tacksam, om han ville göra det. Han försvann nu, som jag tror, tillsammans med prof. Lukomsky (som har någon form av expert-arbete i hälsovårdsministeriet). Jag fick intet besked under dagens lopp.

Nästa dag mötte jag ånyo prof.Nesterov på väg in i mötes-lokalen. Han sade, att han omedelbart skulle ringa hälsovårdsministern, men prof.N. återkom ej. Jag satt kvar under hela sessionen. Jag blev nu ganska irriterad över att dagarna gick och att jag ej fick något besked. Detta visade jag hos Ambassadör Sohlman, men ej på kongressen.

Nesterov kom ej heller till eftermiddagsförhandlingarna. Prof:a Myasnikov och Lukomsky undvek mig påtagligt. M. läste nästan hela tiden i någon handling och hade överlämnat ordförandeskapet till Lukomsky.

Ett par tim. tidigare hade jag lämnat ett kort brev till Myasnikov, skrivet kvällen förut. Det var skrivet på tyska och hade följande innehåll: Ärade Kollega, Det skulle glädja mig mycket, om jag kunde få företräde hos Minister K., dels för att få tacka honom för den vänliga inbjudan att deltaga i kongressen, dels för diskussion. Jag ber Eder vara försäkrad om att denna diskussion kommer att från min sida föras i mycket försiktig form och att jag så litet som möjligt skall beröra våra tidigare diskussioner. Jag kommer att i möjligaste mån hålla mig till förut gjorda undersökningar samt informationer från familjen. Jag vill tillägga, att ledningen i Sverige sedan länge varit betänkt på att publicera även det senaste årets rön i den fråga det här gäller.

Jag vore ytterst tacksam för meddelande huruvida Ni har något råd att ge mig. Eder tillgivna N-a S-z.

Plötsligt satte sig prof.M. bredvid mig och sade: "Der Herr Minister kann nicht und will nicht Sie empfangen. Er ist der Meinung dass die Frage die Sie mit ihm diskutieren wünschen muss auf diplomatischen Weg behandelt werden." Jag svarade, att det hade man gjort sedan 15 år tillbaka. Han återkom till att saken bör diskuteras på diplomatnivå. Vi båda professorer kan inte vidare ha några privatsamtal med varandra, sade han.

Det blev snart paus i förhandlingarna. Professor Astapenko (hon arbetar hos Nesterov och lämnade under förhandlingarna flera ggr meddelanden till Myasnikov) kom fram till mig och föreslog att vi skulle dricka kaffe tillsammans. Vi överenskommo att träffas den 4/6 på Nesterovs institut tillsammans med honom. Då den tid, som överenskommits, visade sig kollidera med lunch för sovjet-kolleger på svenska ambassaden, telefonerade jag den 3/6 på morgonen till henne, varvid hon bad att få komma upp på hotellet. Vi hade ett hjärtligt samtal och utväxlade gåvor.

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Meddelande av 31/8 63.

2/9 63
*Sin tillgivna
Professor Nanna Svartz
Sänder härmed rapport.
Nesterov reser i morgon.
Stockholm*

Då jag i maj detta år deltog i firandet av ett jubileum vid ett forskningsinstitut i Prag, frågade jag den ryska kollega, som också var där, om han skulle komma till den reumatologiska kongressen i Sthlm i slutet av augusti. Han trodde inte, att han kunde resa utomlands en gång till i år. Jag frågade, om han hört, om prof. Nesterov skulle delta i kongressen. De svenska kollegerna hoppades detta mycket, sade jag och tillade, att Nesterovs arbeten skattades högt i Sverige. Den ryska kollegan sade, att Nesterov och två andra skulle resa till kongressen.

Då man ännu i början av juli ej fått bestämt besked i kongresskommittén ang. Sovjet-kollegernas deltagande, skrev jag till Nesterov, att vi här i Sverige glädde oss mycket åt, att han och hans kolleger skulle komma till kongressen. Jag tillade, att jag gärna skulle vilja diskutera frekvensen av kronisk ledgångsreumatism efter reumatisk feber med honom, eftersom han har stor erfarenhet på detta område. Vidare inbjöd jag honom och prof. Astapenko (som jag förstått är invigd i Wallenbergärendet) att komma till en reception i mitt hem den 28.8 kl 5³⁰ e.m. På detta brev fick jag nästan omgående svar, att han och andra skulle infinna sig, inte minst efter denna vänliga och personliga inbjudan.

Då jag den 24.8 på f.m. kom upp på Gustaf V:s forskningsinstitut för att göra nya prov före reumatologkongressen, fann jag till min förvåning 5 ryssar, bland dem Astapenko, gående omkring på institutet tillsammans med docent Olhagen. Prof. Astapenko, som jag känner mycket väl, hade ej ringt upp mig och föreföll tydligt besvårad. Jag fick emellertid höra, att prof. Nesterov skulle anlända med flyg samma dag.

Den 25.8 kl. 15, då kongressbyrån öppnades, fick jag genast tag i Nesterov. En tolk kom omedelbart till vår sida. Vid receptionen på Stadshuset på kvällen var han omgiven av tre tolkar (en tysk-, en fransk-, en engelsktalande) varav endast en var medicinskt bildad. Vid reumatologkongressen i Rom 1961 hade Nesterov

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

inga tolkar omkring sig. Han lämnades aldrig ensam under kongressen här och föreföll mycket besvärad härav. Särskilt samlades tolkarna, då jag var i närheten, föreföll det. Det blev emellertid bestämt, att Nesterov och kolleger skulle besöka Konung Gustaf V:s forskningsinstitut den 27.8 kl. 11 f.m. Ingen kom. Efter en timme ringde Nesterov, att han måste vara på ambassaden hela f.m. Det överenskoms om besök följande dag kl. 10, varvid jag hämtade med bil. I förväg sökte jag nå Kabinettsssekreterare Belfrage för att fråga, om jag borde ta upp Wallenbergärendet i tolkars närvaro, vilket han ej ansåg, och vilket jag ju även antagit, att jag ej borde göra.

Nesterov et.al. gick omkring med mig på institutet o:a l t. Nesterov begärde separat av mina skrifter och bad, att jag skulle signera dem. Jag genmälde, att jag hade en bättre penna på mitt skrivbord. Jag bad Nesterov stiga in i mitt rum och tolkarna tänkte följa efter, men jag stängde hastigt dörren framför dem. Efter att ha skrivit på separaten bad jag Nesterov om ursäkt, men jag kunde inte underlåta att fråga efter den man om vilken jag talat med honom tidigare.

Svartz: "Ich bitte Dich freundlichst zu sagen, was wir jetzt tun können um Wallenberg nach Schweden zu bringen." Nesterov: "Er ist wahrscheinlich nie (!) in Sovjet gewesen." S-z: "Wie kannst Du so sagen? Du weisst ja, dass er seit vielen Jahren in Sovjet gewesen ist und dass er wahrscheinlich noch lebt, wenigstens war dies der Fall zwei Jahren zurück." N-v: "Man sagt dass dies ein Missverständnis ist." S-z: "Aber doch nicht. Wir und auch Sie in Sovjet wissen ja dass er lange Zeit in Ihrem Land gewesen ist. Es ist juridisch bewiesen dass er wenigstens 1951 am Leben war in Sovjet, und die Juristen einer Spezial-Kommission sind ausserdem der Meinung dass dies wahrscheinlich auch im Jahre 1955 der Fall war. Diese Verhältnisse sind durch die Aussagen mehrerer Personen die jetzt in Deutschland oder in d. Schweiz sich befinden aber früher zusammen mit Wallenberg in Gefängnis in Sovjet gewesen sind. Dazu kommen meine Erfahrungen zwei Jahren zurück." Wie Du weisst ist die Mutter Wallenbergs mit mir befreundet. Aus verschiedenen Gründen ist es gegenwärtig viel schwerer die Familie ruhig zu halten. Sie haben gehört (nicht von mir), dass etwas neues ^{vorgekommen} ~~eingetroffen~~ ist.

*Willst Du mir
sagen, ob er
noch lebt?
Kein Antwort*

Die Mutter hat mich dringend gebeten etwas zu tun. Es wird nahezu unmöglich immer zu sagen, dass ich nichts weiss." N-v: "Ich kann nichts tun." S-z: "Aber was können dann wir tun? Kann der Sovjet-Ambassadör hier in Stockholm uns helfen?" N-v: "Er kann nicht." S-z: "Die Mutter Wallenbergs hat jetzt die Absicht nach Moskau zu gehen. Was glaubst Du davon?" Nesterov reste sig nu ivrigt och svarade mycket bestämt: "Es ist kein Sinn, gar nicht!" S-z: "Meinst Du, dass Krusjtjev der einzige ist mit welchem man reden muss?" N-v: "Ich glaube". S-z: "Glaubst dass es von Nutzen wäre, wann ich, alles, was ich erfahren habe, mit ihm diskutieren würde?" N-v: "Ich glaube nicht. Krusjtjev wird ja nach Schweden kommen. Die Regierung hier konnte vielleicht dann diese Frage mit ihm diskutieren." S-z: "Können wir vor dieser Zeit etwas tun?" N-v: "Nein, ich glaube nicht." S-z: "Ich weiss, dass Du alles was für Dich möglich gewesen ist, versucht hast. Ich bin dafür unendlich dankbar."

Vi lämnade sedan rummet. I korridorerna nära dörren stod de 3 tolkarna i en rad. De såg ut att vara mycket oangenämt berörda. Jag sade skämtsamt till Nesterov, att vi ju tyvärr blivit försenade. Vi skrattade då båda, varefter stämningen lättade.

Jag har sedan varit tillsammans med Nesterov + 3 tolkar på Millesgården, Storkyrkan, Gyldene Freden m.m., men har ej kunnat återta samtalet i Wallenbergärendet.

Nanna Sartz

Bästa Fru Swartz,

Jag tillskriver Er i samband med på nytt framkomna uttalanden i Stockholm rörande herr Wallenbergs öde. I dessa citerades jag - på så sätt, att jag skulle ha givit Eder några slags uppgifter om honom under Ert besök vid Terapiska Institutet (under reumatologkonferensen 1961 i Moskva).

Som Ni säkert erinrar Er, sade jag Er då, att jag ingenting vet om herr Wallenberg, aldrig hört hans namn och inte har den ringaste uppfattning om han är i livet eller ej.

Jag rådde Er att i denna angelägenhet vända Er till vårt utrikesministerium, genom Eder ambassadör eller personligen. På Eder begäran att jag skulle efterfråga denne persons öde hos vår regeringschef N.S. Chrustjov, vars läkare jag enligt Eder hypotes vore, svarade jag Eder att N.S. Chrustjov, såsom alla väl visste, var fullständigt frisk och att jag inte var hans läkare.

På grund av något mig oförståeligt missförstånd har detta mitt korta samtal med Eder (det försiggick på tyska språket, vilket jag måhända icke helt behärskar) blivit felaktigt tolkat i svenska officiella kr-tsar.

Senare fick jag reda på att herr Wallenberg avlidit redan år 1947 och att vår regering vid senare tidpunkt meddelat svenska regeringen och den avlidnes familj härom.

Jag ber Eder mottaga mina bästa önskligheter om full hälsa och framgång i Er vetenskapliga och läkareverksamhet.

Med uppriktig hägsktning

u/ Mjesnikov

Стокгольм 28 мая 1964 г.

Профессору Доктору А.Л. Мясникову
Институт Терапии
Академия Медицинских Наук СССР
г. Москва

Глубоко уважаемый Коллега,

Прошу прежде всего выразить искреннюю благодарность за Ваши любезные пожелания об успехе в моей дальнейшей деятельности.

Что касается нашей беседы в 1961 году о шведском дипломате Рауле Валленберге факт был - как Вы наверно помните - что я Вам рассказала о том, что я прочитала в изданной шведским Министерством Иностранных Дел в 1957 г. книге, а также о том, что я узнала от матери и отчима Валленберга, которые близкие мне друзья. Я Вас сообщила что ознакомленные с делом лица в первую очередь согласны на то что Валленберг был несомненно в жизни в начале 1950-ых годов по показаниям возвращенных в Германию и в другие страны бывших пленных.

Следовательно, изданное в 1947 г. свидетельство о смерти Валленберга написано вследствие ошибки в личности, что, разумеется, очень понятно в виду чрезвычайно большого числа иностранцев находящихся в то время в Вашей стране.

В связи с речью о 1950-ых годах Я Вам сказала что сведения лиц, которые возвратились на родину с разрешения, сильно подтверждают ^{факт} что Валленберг находился в Владимирской тюрьме около 1955 г. Вследствие своих огромных усилий мать Валленберга - которая много лет уделяет почти все силы розысканию сына Рауля - получила

его получит справку в своем гнетущем отчаянии, которое изнуляет и тело и душу ее.

Если бы Валленберг имел возможность вернуться домой, недоверие, что в настоящее время несомненно существует, сменилось бы глубокой благодарностью. Я знаю что Шведское Правительство готово провести все нужные мероприятия с целью избежать сенсационных статей со стороны печати и других. Надо, разумеется, перевезти Валленберга - как больного - непосредственно в изоляционную комнату больницы для дальнейшего ухода. Мне известно, что Шведское Правительство готово к всем усилиям в этом отношении. Мы шведы имеем смелость надеяться, чтобы Ваш великий руководитель Н.С.Хрушев дал нам повод питать доверие к справедливости Советского Государства.

Разрешите еще выразить искреннее сожаление о том что я Вас - глубоко уважаемого коллеги - беспокоила и нарушила в Вашей важной работе в качестве ученого - наверно самого выдающегося мира - в области артериосклероза. Не только в качестве научного работника, Вы, дорогой Коллега, возбуждали - где бы Вы ни были - удивление и уважение за Вашу цельную личность, поддерживающую достойным образом традицию Павлова и других из Ваших выдающихся соотечественников.

Я Вас прошу быть уверенным что мои добрые пожелания о дальнейшем успехе в Вашей важной деятельности всегда с Вами, и я имею надежду чтобы мы - шведские врачи - имели честь Вас принять докладчиком в удобное Вам время и обсуждать с Вами важные медицинские вопросы.

С сердечным, коллегиальным приветом
ваша преданная

Stockholm den 28 maj 1964.

Professor Dr. A.L. Myasnikov
Institute of Therapy
Academy of Medicine SSSR
Petroverigskij per. 10
M o s k v a

Högt värderade Kollega,

Jag ber Er först mottaga mitt hjärtliga tack för Erna vänliga önskningsor om framgång i min fortsatta verksamhet.

Beträffande vårt samtal år 1961 om den svenske diplomaten Raoul Wallenberg förhöll det sig, som Ni säkert erinrar Er, så, att jag berättade för Er dels vad jag läst i den bok, som utgivits av vårt Utrikesdepartement år 1957, dels vad jag hört berättas av Wallenbergs mor och styvfar, som äro mina nära vänner. - Jag meddelade Er, att de som äro insatta i frågan, först och främst äro ense om att Wallenberg måste ha varit i livet i början av 50-talet enligt vittnesbörd av f.d. fångar, som återkommit till Tyskland och andra länder.

Den dödsattest, som utfärdats över Wallenberg år 1947, har således tillkommit genom personförväxling, vilket man ju väl kan förstå skulle kunna inträffa med hänsyn till det utomordentligt stora antal utländska medborgare, som vid denna tid vistades i Edert land.

För att återgå till 1950-talet nämnde jag för Eder, att uppgifter från personer, som erhållit tillåtelse att återvända till sitt fosterland, givit starka stöd för att Wallenberg fanns i Vladimir-fängelset omkring år 1955.

Genom enorma ansträngningar har Wallenbergs mor, som sedan många år ägnat så gott som alla sina krafter åt sökandet efter sin son Raoul,

Strängt förtrolig.

P.M.

./.

Med anledning av bifogade PM angående det i Sovjetunionen försvunna österrikiska sändebudet i Prag, Dr Ferdinand Marek, föreslås att ambassaden i Wien hos österrikiska vederbörande inhämtar svar på följande frågor:

- 1) Har österrikarna erfarit något nytt om Dr Marek sedan 1957?
- 2) Kan vi få kopior av sovjetnoten 25.5.54 och dödsattesten?
- 3) Har österrikiska myndigheter eller Dr Mareks anhöriga väckt skadeståndsanspråk och i så fall vari resulterade detta?

Stockholm den 6 april 1965.

914

Strängt förtrolig.

P.M.

angående Dr Ferdinand Marek, Österrikiskt sändebud i Prag 1941
- ett "parallellfall" till Wallenberg-ärendet.

- en Ambassadör Allard redogör i en skrivelse från Wien den 30 juni 1954 för fallet Marek. Skrivelsens huvudinnehåll återges här nedan.

Dr Marek, som från den tjeckoslovakiska republikens tillkomst, efter första världskrigets slut, och intill "Anschluss" varit Österrikiskt sändebud i Prag och där upprätthållit utomordentliga personliga förbindelser med såväl Masaryk som Benesj, var under det andra världskriget fortfarande bosatt i Tjeckoslovakien och återupptog efter vapenstilleståndets undertecknande, i början av maj 1945, sin befattning som Österrikiskt sändebud i Prag. På eftermiddagen den 23 maj samma år sålunda blott några veckor efter hans återinträde på sändebudsposten, uppsöktes dr Marek i sin våning av en för honom obekant sovjetrisk officer, som meddelade, att den ryske stadskommendanten i Prag önskade ett samtal. Då dr Marek kort för sig själv begärt att få träffa stadskommendanten för diskussion i några löpande ärenden, som berörde Österrikiska intressen, fann han den sovjetiske officerens meddelande helt förklarligt och följde därför omedelbart med denne. På gatan nedanför ministerns bostad väntade en bil med några andra ryska officerare, i vilkas sällskap dr Marek - såsom han då synbarligen trodde - begav sig på väg till den ryske stadskommendanten. Sedan den Österrikiske ministern lämnade sin bostad, hade han varit totalt försvunnen och endast iavhört så tillvida, som hans dotter på följande dag emottog ett telefonsamtal från honom, varvid han - tydligen i största hast - meddelade den att han talade från en väns apparat och uppmanade henne att skyndsamt sätta sig i förbindelse med presidenten Benesj och utbedja sig dennes bistånd för hans räddning.

Efterforskningarna efter dr Marek, som efter hans för-

914

evininnande i slutet av maj 1945 oavbrutet pågått och bedrivits av såväl de österrikiska myndigheterna som av familjen, ledde under de nio följande åren icke till något som helst resultat. Från olika personer, som tillfångatagits eller häktats av sovjetryska myndigheter och, efter att ha tillbringat ett flertal år i olika fängelser eller koncentrationläger, så eminingom frigivits och återvänt till Väst-europa, har - liksom i fallet Wallenberg - ett stort antal upplysningar ingått, vilka med en till visshet gränsande sannolikhet ådagalagt, att dr Marek förts till Sovjetunionen och där jämte tyska och italienska diplomater och militärpersoner varit inspärрад på olika platser, bl.a. i det i utkanten av Moskva belägna, från undersökningarna i fallet Wallenberg väl kända "Lefortovskaja"-fängelset.

Från österrikiska beskickningarna i Moskva och Prag sida har under de gångna åren upprepade framställningar till de sovjetryska, respektive tjeckoslovakiska regeringarna gjorts med begäran om efterforskningar av dr Marek. Dessa démarcher har dock, såsom redan i det föregående antytts, länge icke lett till något som helst resultat. Vederbörande sovjetryska och tjeckoslovakiska myndigheter har nämligen ständigt försäkrat, att de saknade varje kännedom om den österrikiske ministerns försvinnande och nuvarande vistelseort. Då slutligen den österrikiske ambassadören i Moskva Bischoff - såvitt Allard kan erinra sig - i början av mars 1954 gjorde en förnyad och energisk framställning i det sovjetryska utrikesministeriet samt hänvisade till att den österrikiska regeringen genom vittnesmål av tidigare i Sovjetunionen häktade och nu frigivna personer erhållit ovederläggliga bevis för att dr Marek - sannolikt så sent som under 1950 - varit inspärрад i ett sovjetryskt fängelse, ansåg sig de sovjetryska myndigheterna omsider nödsakade erkänna, att den förutvarande österrikiske ministern i Prag omhändertagits av dem. Detta medgivande lämnades emellertid i den osedvanliga och överraskande formen, att det sovjetryska utrikesministeriet med en den 25 maj 1954 dagtecknad note översände en dödsattest för dr Marek, i vilken den 4 maj 1947 angivits såsom dagen för frånfullet (Wallenbergs uppgivna dödsdatum är 17.7. 1947). Dödsorsaken uppgavs ha varit hjärtfel och kronisk

njurinflammation. Någon antydning om den ort eller plats, där det föregivna dödsfallet ägt rum, lämnades däremot icke, vare sig i missivskrivelsen eller attesten.

De tjänstemän inom österrikiska utrikesministeriet, som handlagt detta ärende, är ingalunda övertygade om att dr Marek verkligen avlidit och än mindre att dödsfallet ägt rum så tidigt som den 4 maj 1947. Enligt senaste för UD tillgängliga uppgifter (mars 1954) är man sysselsatt med att undersöka, hurvida något vittne sammanträffat med eller på annat sätt kan intyga, att dr Marek varit i livet efter den angivna dödsdagen.

Allard ansåg att vad han enligt det föregående inhämtat om ärendet var av betydelse, då det belyser de metoder, som från sovjetrysk sida tillämpas, då det gäller att till en början bortförklara och därefter medgiva kännedom om ett till synes gåtfullt försvinnande av en häktad utlänning i framskjuten ställning.

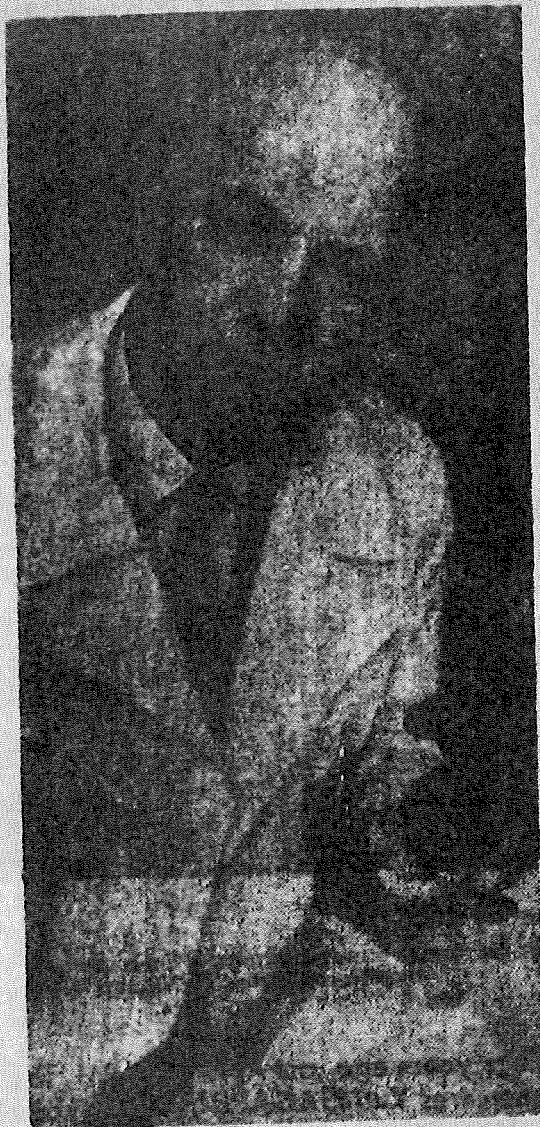
Parallellen med fallet Wallenberg är påtaglig, fortsätter Allard. Dr Marek iakttogs för sista gången i Prag - i sällskap med sovjetryska officerare - blott några få månader, sedan den förstnämnde under likartade omständigheter försvunnit från Budapest. Under de nio år, som därefter förflutit, har högre tjänstemän i det sovjetryska utrikesministeriet - liksom för Wallenbergs vidkommande - kategoriskt förnekat, att de hade någon som helst kunskap om försvinnandet eller den bortfördes nuvarande vistelseort. När slutligen den österrikiska regeringen, i början av 1954, gjorde en förnyad démarche i Moskva och därvid, under åberopande av vittnesutsagor, hävdade, att den försvunne ministern, åtminstone under några år, befunnit sig i ett sovjetryskt fängelse, fann de sovjetryska myndigheterna sig så småningom föranledda att indirekt erkänna, att så varit fallet, men överlämnade samtidigt, i syfte att förebygga fortsatta démarcher från österrikisk sida, en dödsattest, utvisande att dr Marek avlidit redan i maj 1947.

I februari 1957 ställde utrikesdepartementet en fråga till ambassaden i Wien, om det fanns några ytterligare upplysningar om dr Marek. Österrikiska vederbörande meddelade, att de icke hade något ytterligare att förklara om Marek efter 1947 annat än att MID nu meddelat, att anledningen till Ma-

reks fängslande varit, att han under en längre tid i samband med sin vistelse i Prag varit verksam som Gestapo-agent?

Stockholm den 6 april 1965.

Dr. J. L.

Professor Alexander Myasnikov, Member of the USSR Academy of Medical Science, who will fly to Geneva in a few days to receive an award from the International Society of Cardiology—a gold stethoscope.

Stockholm den 11 februari 1965.

Ärade Herr Ministerpresident, jag vill tillrättaläsa att jag har varit mycket intresserad av den utveckling som ärendet om Raoul Wallenberg har genomgått sedan jag blev utsatt för denna fråga. Jag berätt med Eder, Herr Ministerpresident, få taga upp till behandling ett ärende, som alltsedan krigets slut varit föremål för långvariga meningsutbyten mellan de svenska och sovjetiska regeringarna, nämligen frågan om den i Sovjetunionen försvunne svenske diplomaten Raoul Wallenberg. Som Ni säkert förstår, skulle jag icke på nytt återkomma till ärendet, om detta icke varit och är av så stor betydelse för Sverige och svensk opinion och om jag icke hade varit övertygad om att ett klarläggande av frågan skulle avlägsna ett besvärsmoment i de svensk-sovjetiska relationerna och därigenom på ett utomordentligt gynnsamt sätt befrämja den framtida harmoniska utvecklingen av dessa relationer.

Såsom torde vara Eder bekant, omhändertogs Raoul Wallenberg i januari 1945 av de framryckande ryska trupperna i Budapest. Detta bekräftades av ett meddelande, som framfördes av dåvarande vice utrikesministern Dekanosov till svenske ministern i Moskva den 16 januari 1945, att de sovjetiska myndigheterna vidtagit åtgärder för att skydda Raoul Wallenberg och hans egendom. Under de följande månaderna, och sedermera under alla de år som gått, har ett stort antal framställningar riktats från svensk sida till de sovjetiska myndigheterna om att Raoul Wallenberg måtte friges och klarhet vinnas om hans öden. Jag vill i detta sammanhang erinra om de överläggningar som ägde rum i Moskva under mitt besök i april 1956, då man från sovjetisk sida utfäste sig att vidtaga en undersökning i ärendet med utgångspunkt från nytt material, som

Hans Excellens Herr A.N. Kosygin,

Ordförande i De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions Ministerråd,

M o s k v a.

under samtalen ställdes till sovjetiskt förfogande. Såsom resultat av denna undersökning meddelade den sovjetiska regeringen i en note den 6 februari 1957, att på grundval av ett påträffat dokument slutsatsen borde dragas, att Raoul Wallenberg avled i Ljubljanskaja-fängelset i juli 1947.

Efter mottagandet av detta meddelande har svenska regeringen i olika omgångar till den sovjetiska regeringen överlämnat ytterligare uppgifter, enligt vilka Raoul Wallenberg skulle ha varit vid liv i Sovjetunionen vid betydligt senare tidpunkt än 1947, dels i fängelse i Vladimir och dels, enligt uttalanden av professor Myasnikov till professor Nanna Svartz vid sammanträffande i Moskva i januari 1961, på sovjetiskt sjukhus vid sistnämnda tidpunkt. Senast begagnade jag de tillfällen som erbjöd sig vid utrikesminister Gromykos besök i Stockholm i mars 1964 och vid förutvarande ministerpresidenten Chrustjovs besök i Sverige i juni 1964, för att understryka vilken betydelse man från svensk sida fäster vid frågan. Vid dessa liksom vid andra tillfällen under senare år har man från sovjetisk sida hänvisat till den ovan nämnda noten av den 6 februari 1957 och tillagt att Raoul Wallenberg nu icke finns i Sovjetunionen.

Under många år har jag personligen följt detta ärende i en förhoppning att föra frågan till en tillfredsställande lösning. Genom det vänliga budskap, som den 16 oktober 1964 överlämnades till mig genom Sovjetunionens ambassadör i Stockholm, vet jag, att Ni är ense i det angelägna i att de svensk-sovjetiska förbindelserna vidareutvecklas och att vår målsättning därvidlag är gemensam. I denna anda tillåter jag mig att rikta till Eder en vädjan att Ni måtte personligen föranstalta om en sådan prövning av samtliga led i det förevarande ärendet och av de uppgifter, som från svensk sida ställts till förfogande rörande Raoul Wallenberg, att klarhet kan vinnas.

Jag kan försäkra Eder att ett tillmötesgående av denna min hemställan kommer att röna den största uppskattning från svenska regeringens och svenska folkets sida. Med största högaktning,

u/ Tage Erlander.

P.M.

rörande samtal mellan Stockholms Tidningens korrespondent Björkgren och byråchefen i MID Parasenov, som delvis jag hjälv, delvis min hustru råkade - utan att hjälva delta där - ändra på ambassadnotteringen för svenska filandlegationen den 17 februari 1965.

Björkgren frågade om hur skrivelserna om samarbete mellan kommunister och socialdemokrater skulle fattas och hur pass allvarligt det skulle tas. Parasenov svarade att på att man länge önskat "en dialog" med socialdemokratin. Den önskan hade funnits och uttryckts redan för lång tid sedan. Efter Öhrnströms avgång och de friare diskussionsmöjligheterna låg det intet närliggande där att detta tema togs upp av enskilda skribenter till öppen diskussion, att det inte längre ensamt behandlades i partidokument. Detta bidrog till att nyansera frågeställningen, som också var av en sådan natur att den förtjänade vidsträcktare diskussion även utanför partiledningsorganen. Självvis stöde då omedelbart diskussionsdeltagarna för sina egna åsikter.

Överhuvud var Parasenov angelägen att framhålla hur mycket "friare" det blivit efter Öhrnström, hur mycket "friare" debatter nu kunde föras både i pressen och man och man mellan - en frihet som Björkgren också sig inte ha märkt så mycket utav.

Björkgren frågade om Wallenberg. "Hur nu Wallenberg är så död som Ni säger, varför kan Ni inte gå ett uttalande över. Ni har ju Stalin-tiden att skylla på". Parasenov: "Vi har diskuterat ungefär på samma sätt uppe på avdelningen i MID och sagt till KGB-männen att det borde finnas papper och uppgifter om honom, en diplomat borde inte försvinna så lätt". Omedelbart hade man önskat att tusentals människor, både ryskar och utlänningar, försvunnit mer eller mindre spårlost. Tiden var sådan. Efter ytterligare

utbrudorigger på detta tema sade Parafonov plötsligt: "Ni vet ju hur det är när det gäller opinioner". Det var omedelbart omöjligt att avgöra om detta var Parafonovs egen reflexion eller "KGB-männens". Björkegren frågade också vad Parafonov menade om de vittnen, som hävdade att Hallenberg intill som tid skulle ha varit i livet. Parafonov svarade att när det gått sensation i en sak, dyker det alltid upp n.k. vittnen.

I övrigt betänade Björkegren starkt vilken positiv betydelse det skulle ha för den svenska opinionen att få ett utförligt besked i vilken riktning detta än ginge. Vilka obehagliga detaljer det än skulle avslöja kunde det i längden inte annat än gagna Sovjets egen sak. Tystnad och vilgrna att svara hade motsatt verkan. Parafonov kommenterade inte direkt detta men syntes noggrant notera sig till minnes. Efter en stund sade han: "Ja nu skrivs det inte riktigt så mycket oläskt om oss som tidigare i svensk press. Snart kan man säga att våra tidningar inte skriver mer fult om Sovjet än de gör om Sverige, sitt eget land. - Och här, som ni märkt, kritiserar vi mer och mer oss själva".

Parafonov återkom till att det blev allt friare, att det förbereddes "progressiva" förändringar inte bara i Sovjet utan också i de andra "socialistiska" länderna. Björkegren sade något om Kina, som Parafonov nyste sig att skratta åt. Björkegren fortsatte med Östtyskland. Parafonov påpekade att även där diskuterades "progressiva" förändringar. Björkegren: "Så länge Hibrich-regimen sitter kvar har jag svårt att föreställa mig någon progressiv förändring i Östtyskland", varpå Parafonov överraskande och kryptiskt svarade: "Ja i Östtyskland ser det faktiskt ut att hända det mesta som i Kina, fastän bakvägen - och det är fortfarande".

Samtalet avbröts här genom att andra ställde sig till Björkegren och Parafonov. Här de åter blivit ensamma frågade Björkegren vem som skulle efterträdas Kovaljov som chef för skandinaviska avdelningen i MID. Parafonov svarade att någon ännu inte var avgjord men skulle bli det inom de närmaste dagarna. En kandidat vare förra ambassadören i Finland och tidigare vice utrikesministern Zacherov. En kandidat vare också Parafonov själv - "fast min hustru säger att jag inte duger till det".

Samtalet fördes hela tiden i vänlig och hjärtlig ton.

På detta referat är sammanfatt av delar som jag själv upptecknat, som min hustru berättat och av kommentarer som Björkegren senare gjort, kan jag inte i detalj svara för att allt är korrekt återgivet.

Hoskva den 24 februari 1965.

Strängt förtrolig.

P.M.

Vid det samtal, som ägde rum den 22 mars 1965 i anslutning till att ambassadören Jarring till ministerpresidenten Kosygin överlämnade statsminister Erlanders brev i Wallenberg ärendet, förklarade Kosygin bl.a., att Wallenberg dött i fängelset på den tid och det sätt varom vi redan underrättats. Någon anledning till någon ny undersökning fanns alltså icke. Vad som anfördes i statsministerns brev om Vladimir-fängelset vore icke riktigt. Wallenberg dog i fängelset i Moskva som tidigare angivits. Och de uppgifter som av professor Svartz tillskrevs professor Mjasnikov vore helt felaktiga. Mjasnikov hade aldrig gjort några sådana uttalanden. Om ambassadör Jarring så önskade, kunde han uppsöka Mjasnikov och själv konstatera att så vore förhållandet.

På grundval av direktiv från regeringen, att ambassadör Jarring skulle såsom närmaste åtgärd hos tjänsteförrättande chefen för skandinaviska avdelningen i MID, ambassadören Kirsanov, med utgångspunkt från nyssnämnda uttalande av Kosygin, begära ett sammanträffande med Mjasnikov, ägde en överläggning rum hos utrikesministern den 27 mars angående det lämpliga procederet i detalj. Vid denna överläggning, i vilken deltog kabinettssekreteraren, ambassadören Jarring, chefen för politiska avdelningen och Virgin, diskuterades huruvida Jarring vid besöket hos Kirsanov skulle föreslå att det utlovade sammanträffandet mellan honom och Mjasnikov skulle ske på tre eller fyra man hand genom närvaro även av professor Svartz och - om så önskades - en representant för MID. Motivet för ett sådant förslag skulle vara att, om man icke vågade räkna med att MID skulle kunna förmå Mjasnikov till mer än ett sammanträffande direkt med svenska vederbörande till uppfyllelse av Kosygins uttalande, det vore angeläget att professor Svartz kunde vara med och en konfrontation komma

Vid överläggningen hos utrikesministern förde Jarring även fram frågan hur han skulle reagera vid ett eventuellt nytt sammanträffande med Kosygin i samband med att denne lämnade sitt svar till statsministern. Skulle Jarring därvid - om svaret såsom var att vänta var genomgående negativt även i vad gällde statsministerns önskan om en ny undersökning - insistera på att en sådan undersökning kom till stånd, eventuellt genom tillsättandet av en särskild juristkommission? Utrikesministern förklarade, att i den tänkta situationen Jarring icke rimligen kunde förväntas reagera på Kosygins svar genom att föreslå ett dylikt undersökningsförfarande.

Stockholm den 27 mars 1965.

(Eric Virgin)

Strikt förtrolig.

R.M.

Vid det samtal, som ägde rum den 22 mars 1965 i anslutning till att ambassadören Jarring till ministerpresidenten Kosygin överlämnade statsminister Erlanders brev i Wallenberg-ärendet, förklarade Kosygin bl.a., att Wallenberg dött i fängelset på den tid och det sätt varom vi redan underrättats. Någon anledning till någon ny undersökning fanns alltså icke. Vad som anfördes i statsministerns brev om Vladimir-fängelset vore icke riktigt. Wallenberg dog i fängelset i Moskva som tidigare angivits. Och de uppgifter som av professor Svartz tillskrevs professor Mjasnikov vore helt felaktiga. Mjasnikov hade aldrig gjort några sådana uttalanden. Om ambassadör Jarring så önskade, kunde han uppsöka Mjasnikov och själv konstatera att så vore förhållandet.

På grundval av direktiv från regeringen, att ambassadör Jarring skulle såsom närmaste åtgärd hos tjänsteförrättande chefen för skandinaviska avdelningen i MID, ambassadören Kirsanov, med utgångspunkt från nyssnämnda uttalande av Kosygin, begära ett sammanträffande med Mjasnikov, ägde en överläggning rum hos utrikesministern den 27 mars angående det lämpliga procederet i detalj. Vid denna överläggning, i vilken deltog kabinettsssekreteraren, ambassadören Jarring, chefen för politiska avdelningen och Virgin, diskuterades hurvida Jarring vid besöket hos Kirsanov skulle föreslå att det utlovade sammanträffandet mellan honom och Mjasnikov skulle ske på tre eller fyra man hand genom närvaro även av professor Svartz och - om så önskades - en representant för MID. Motivet för ett sådant förslag skulle vara att, om man icke vågade räkna med att MID skulle kunna förmå Mjasnikov till mer än ett sammanträffande direkt med svenska vederbörande till uppfyllelse av Kosygins uttalande, det vore angeläget att professor Svartz kunde vara med och en konfrontation komma

Vid överläggningen hos utrikesministern förde Jarring även fram frågan hur han skulle reagera vid ett eventuellt nytt sammanträffande med Kossygin i samband med att denne lämnade sitt svar till statsministern. Skulle Jarring därvid - om svaret såsom var att vänta var genomgående negativt även i vad gällde statsministerns önskan om en ny undersökning - insistera på att en sådan undersökning kom till stånd, eventuellt genom tillsättandet av en särskild juristkommission? Utrikesministern förklarade, att i den tänkta situationen Jarring icke rimligen kunde förväntas reagera på Kossygins svar genom att föreslå ett dylikt undersökningsförfarande.

Stockholm den 27 mars 1965.

(Eric Virgin)

Exe. lät och godkänd 28/3-65
He

Vid det samtal som ägde rum i anslutning till att ambassadören Jarring till ministerpresidentent Kosygin överlämnade statsminister Erlanders brev i Wallenberg-ärendet förklarade Kosygin bl.a., att Wallenberg dött i fängelset på den tid och det sätt varom vi redan underrättats. Någon anledning till någon ny undersökning fanns alltså icke. Vad som anfördes i statsministerns brev om Vladimir-fängelset vore icke riktigt. Wallenberg dog i fängelset i Moskva som tidigare angivits. Och de uppgifter som av professor Swartz tillskrevs professor Myasnikov vore helt felaktiga. Myasnikov hade aldrig gjort några sådana uttalanden. Om ambassadör Jarring så önskade, kunde han uppsöka Myasnikov och själv konstatera att så vore förhållandet.

På grundval av direktiv från regeringen att ambassadör Jarring skulle såsom närmaste åtgärd hos tjänsteför rättande chefen för skandinaviska avdelningen i MID, ambassadören Kirsanov, med utgångspunkt från nyssnämnda ut.

talande av Kosygin begära ett sammanträffande med Myasnikov, ägde en överläggning rum hos utrikesministern den 2° mars angående det lämpliga procederet i detalj. Vid denna överläggning, i vilken närvar kabinettssekreteraren, ambassadören Jarring, chefen för politiska avdelningen och Virgin, diskuterades huruvida Jarring vid besöket hos Kirsanov skulle föreslå att det utlovade sammanträffandet mellan honom och Myasnikov skulle ske på tre eller fyra man hand genom närvaro även av professor Svartz och - om så önskades - en representant för MID. Motivet för ett sådant förslag skulle vara att, om man icke vågade räkna med att MID skulle kunna förmå Myasnikov till mer än ett ytterligare sammanträffande direkt med svenska vederbörande till uppfyllelse av Kosygins uttalande, det vore angeläget att professor Svartz kunde vara med och en konfrontation komma till stånd i ambassadörens närvaro. Skulle Kirsanov - vilket kanske var mest sannolikt - avvisa förslaget, skulle Jarring kunna insistera på att åtminstone själv såsom första åtgärd omgående få träffa Myasnikov. Ur redovisningssynpunkt skulle härmed tänkas kunna vinnas, att varje möjlighet tillvaratagits att på ett maximalt sätt söka tillgod

göra sig ett eventuellt sammanträffande med Myasnikov.

Under diskussionen framgick att förslaget vore förbundet med risken att Kirsanov - möjligen efter intern konsultation av Myasnikov - skulle säga nej till detta och som konsekvens härav eventuellt även till ett sammanträffande mellan enbart Myasnikov och Jarring. Denna risk bedömdes betänkligare än de risker och olägenheter som vore förbundna med linjen att Jarring icke redan gentemot Kirsanov skulle föra fram önskemålet om en konfrontation mellan professorerna i Jarrings närvaro. Risken med sist nämnda linje - som man bedömde måste tas - vore att Myasnikov antingen sade nej till varje sammanträffande - och då kunde konfrontationsönskemålet aldrig framföras från svensk sida - eller att sammanträffandet mellan Jarring och Myasnikov endast skulle leda till att den sistnämnde tillskrev professor Svartz skulden för ett missförstånd, varvid Jarring skulle sättas i situationen att icke kunnat argumentera utan endast registrera.

Till de synpunkter som anfördes mot det inledningsvis omnämnda förslaget var även att Kosygin endast talat om ett sammanträffande mellan Myasnikov och Jarring, var

för önskemål som kunde anses gå utöver uttalandets räckvidd kunde skapa svårighet.

Enighet förelåg emellertid om att Jarrings syftemål skulle vara att uppnå en konfrontation mellan professorerna i egen närvaro och att han på direkt fråga från Kirsal om vad Jarring tänkt säga Myasnikov kunde och borde säga detta. Det framhölls även att ett sammanträffande på två man hand mellan Myasnikov och Svartz visserligen i och för sig kunde vara angeläget men sannolikt av begränsat värde ur saksynpunkter. Även om ett sammanträffande på två man hand mellan Jarring och Myasnikov icke ledde till något som helst resultat, vore detta dock av värde för att bereda Jarring tillfälle till personlig bedömning av Myasnikov.

Vid överläggningen hos utrikesministern förde ambassadören Jarring även fram frågan hur han skulle reagera vid ett eventuellt nytt sammanträffande med Kosygin i samband med att denne lämnade sitt svar till statsministern. Skulle Jarring därvid - om svaret såsom var att vänta var genomgående negativt även i vad gällde statsministerns önskan om en ny undersökning - insistera på att en sådan undersökning kom till stånd, eventuellt genom tillsättandet av en särskild juristkommission? Utrikesministern förklarade, att i den tänkta situationen Jarring icke rimligen kunde förväntas reagera på Kosygin svar genom att föreslå ett dylikt undersökningsförfarande.

Moskva den 11 maj 1965.

HP 1

Strängt förtroligt

Broder,

Jag blev i går uppringd av ambassadören Kirsanov som meddelade mig att professor Mjasnikov kom att taga emot mig, som i dag kl. 14 på Institut terapi på Petroverigskij pereulok 10. Härnunder rättade jag Dig omedelbart per telefon. När jag i dag på utsatt tid infann mig på Institut terapi väntade redan sekreteraren Kosatjov från MID:s skandinaviska avdelning på professor Mjasnikova arbetarrum dit jag blivit förd av hans kvinnliga sekreterare. Kosatjov var, som Du erinrar Dig, med även vid samtalet med hos Kosygin. Mjasnikov infann sig nästan omedelbart. Han förklarade för mig, att han anmodat utrikesministeriet att låta Kosatjov vara närvarande vid vårt samtal. Han hoppades, att jag inget hade att invända härnunder till vilket jag svarade med ett självfall inte. Efter några inledande artighetsfrazor - jag gratulerade honom till det "Gyllene stetoskopet" - sade jag, att jag var övertygad om

Kabinettssekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

Manntet hade inte sagt honom någonting. Professor Svartz hade framhållit, att det fanns många som hade vittnat om att han var i livet. Hon hade sagt, att han av allt att döma befann sig i fängelse i Vladimir. Nu var det en humanitär nödvändighet att få ut honom från Sovjetunionen. Troligen var han i dåligt tillstånd och det gällde att rädda ut honom snarast. Mjasnikov hade svarat, att han inte kände till fallet; han hade hänvisat henne att ta upp saken på hög nivå i utrikesministeriet endera direkt eller via ambassadör Schiman. Professor Svartz hade emellertid vidhållit att han hade stora möjligheter att hjälpa genom att han kunde som läkare till Chrusjtjov gå direkt till denne och påkalla dennes hjälp. Mjasnikov hade svarat att han inte var Chrusjtjovs läkare, att Chrusjtjov var frisk och inte behövde någon läkare och inte hade någon anledning att söka företräde hos Chrusjtjov. Och för övrigt ville han inte lägga sig i ärendet utan hade åter hänvisat henne till rätt kanal. Hon hade emellertid varit mycket onständig och sagt "Vladimir, Vladimir, Vladimir" och begärt hans hjälp få ut Wallenberg därifrån. Hon hade upprepat att det var ett humanitärt fall.

Jag insköt här, att professor Svartz uppgett, att han sagt, att Wallenberg var vid liv men i dåligt tillstånd och på sjukhus. Detta förnekade Mjasnikov enfatiskt. Han hade inget annat sagt efter det att hon tagit upp fallet och återopat sina vittnen än att han inte kände till personen i fråga, att han aldrig hört hans namn, att han inte kunde veta om han var vid liv eller om han var död, eller om han var sjuk. Han kunde inte veta detta eftersom han aldrig hört talas om mannen. Hur professor Svartz kunnat missförstå honom på den punkten var en gåta för honom. Han ville gärna erkänna att hans tyska icke var så god - om hennes tyska ville han inte uttala sig - men professor Svartz hade förvandlat hans "konditionalis" till ett "presens".

Jag sade, att han och professor Svartz i vanliga fall brukat kunna göra sig förstådda med varandra på tyska och då borde det väl ha kunnat ske även vid detta tillfälle. Mjasnikov upprepade ännu mera energiskt att han aldrig sagt annat än det som han talat om för mig

ket på huvudet eller givit honom något annat avböjande tecken). Om professor Svartz komme hit, sade han, så komme hon endast att vidhålla sin teori. Han själv visste vad han hade sagt och någon ändring i hans utsago kunde det inte bli. Han hade sagt sanningen. Vad en professor Svartz hade att säga så kunde det inte ändra hans utsago. Och vad skulle då detta sammanträffande tjäna till?

Jag svarade, att jag ändå trodde det skulle vara nyttigt att de båda finge träffas och talas vid. Men finge av professor Svartz egen mun höra vad hon hade att säga och hon fick höra hans version och de finge söka en förklaring till sina olika uppfattningar.

Njasnikov framhållade, nu i ganska irriterad ton, att det inte kunde tjäna något till. Professor Svartz komme av honom att få erfara det hon redan visste, vilket han nedlagt i skriftlig form till henne, och vilket han i utförligare form berättat för mig. Ett sammanträffande tjänade inget till. Men återkom till att jag tidigare under samtalen sagt, att jag trodde att ett sammanträffande skulle vara till nytta för att kasta ljus över vad som förevarit mellan de båda och att jag sagt att ett upplysande av Wallenbergs-frågan skulle vara till nytta för våra svensk-sovjetiska förbindelser. Men ett sammanträffande mellan honom och professor Svartz skulle inte kunna ge något bidrag till att förbättra våra politiska förbindelser. Han kunde inte komma med någon ny version av vad han redan sagt. Professor Svartz hade för övrigt vid det samtal de haft i januari 1961 inget sagt om att Wallenbergs-frågan redan sedan länge hade behandlats mellan svenska och sovjetiska regeringarna. Det hade han fått erfara senare, liksom att Wallenberg dött i fängelse 1947. När han hade talat med Hanna Svartz hade han inte haft en aning om denna fråga eller om vem Wallenberg var.

Det blev en ganska hetsig argumentering som Njasnikov gick över till att det inte tjänade något till med ett sammanträffande som vi tänkt oss. Men eftersom han gått med på det en gång ställde jag till slut frågan rent på sak: skulle han mottaga professor Svartz tillsam-

Anteckningar från samtal mellan statsminister Erlander och
Sovjetunionens ambassadör Belokhvostikov den 13 maj 1965
kl. 11.30.

Belokhvostikov anmälde att han med anledning av statsministerns brev till ministerpresident Kosygin av den 11 februari 1965 hade i uppdrag att meddela, att sovjetregeringen i sin note 1957 klarlagt att Wallenberg dog 1947. De undersökningar som nu gjorts hade bekräftat att så var fallet. Nanna Svartz' vittnesmål måste grunda sig på ett rent missförstånd.

Belokhvostikov framhöll vidare att fallet Wallenberg var en allvarlig sak som skadade förhållandet mellan Sovjetunionen och Sverige. Det fanns i vart fall kretsar som sökte utnyttja frågan i det syftet.

Statsministern framhöll att han för sin del förväntar sig ett skriftligt svar på sitt brev.

Belokhvostikov svarade att han inte hade någon instruktion i det avseendet och lovade återkomma.

Statsministern underströk att det var absolut nödvändigt att ett skriftligt svar lämnas. Sovjetunionens regering gjorde en felbedömning om man trodde att den svenska regeringen kunde underlåta att ge besked till den offentliga opinionen om alla faser i Wallenberg-affären.

Statsministern erinrade vidare om att han till ministerpresidenten Chrustjov framfört tankarna på en konfrontation mellan Nanna Svartz och Mjasnikov i närvaro av några framstående jurister.

Belokhvostikov verkade som om han inte kände till detta och frågade om han fick intelegrafera detta till Moskva.

Statsministern redogjorde då för Jarrings senaste sam-

tal i Moskva.

Belokhvostikov verkade vara informerad om dessa.

Statsministern framhöll härefter att det kanske var lika bra att Belokhvostikov inskränkte sig till att redogöra för sin regering vad som förekommit vid dagens samtal. Den svenska regeringen skulle återkomma sedan man talat med Jarring.

Belokhvostikov slutade med att säga att han delade statsministerns uppfattning att detta var en mycket allvarlig affär.

Stockholm den 13 maj 1965.

Strängt förtrolig

Sammanfattning av statsministerns samtal med fru von Dardel
den 18 juni 1965 kl. 1600-1700.

Övriga närvarande: Överdirektör von Dardel, Nina von Dardel?, advokat Nisser och författare Rudolph Philipp.

Statsministern lämnade en redogörelse för sina två samtal med Kosygin om R.W. Han utelämnade därvid endast detaljerna omkring N.S. och M. Den sistnämnde omtalades dock som "Sohlmans vittne" (fru von Dardels benämning). Statsministern framhöll att Kosygin enligt hans uppfattning varit helt ärlig i sina svar och att det nu sannolikt inte längre var möjligt att ens hoppas på att vinna full klarhet i fallet.

Redogörelsen avbröts vid flera tillfällen av Philipp, som kommenterade kommunisternas opålitlighet och förmåga att ändra taktik när det passade dem. Han framhöll bl.a. att de skulle ha ändrat taktik om Erlander hotat avbryta besöket, att man talat med fel person; Kosygin vore bara en marionett. Brezjnev var den som bestämde och Sjelepin(?) den som egentligen visste något och som skulle kunna lämna några uppgifter. Det skulle vidare ha varit omöjligt att man på så kort tid skulle ha kunnat göra någon undersökning.

På direkt fråga av fru von Dardel meddelade statsminis-

tern att han numera visste vem som på rysk sida hade gjort de sista undersökningarna om W. Han sade vidare att han inte hade någon möjlighet att göra någon bedömning av denna utredningsman.

Statsministern upplyste att Kosygin gått med på att på en enda punkt medverka till ytterligare utredning. Han kunde dock inte nu avslöja något om denna punkt.

Statsministern frågade om inte tidpunkten nu var kommen att ge en fullständig offentlig redogörelse av vad som förekommit i ärendet. Han avbröts här av Philipp som frågade om Erlander därmed avsåg en total publicering innefattande även sådant som avslöjade rena tjänstefel av UD-tjänstemän. (Han nämnde därvid Söderbloms namn.)

Erlander undrade om det verkligen fanns anledning att i detta sammanhang ta upp dessa frågor. Regeringen skulle redovisa allt som kunde belysa ärendet Wallenberg. Om Philipp därutöver ville starta ett gräl om hur frågan handlagts så stod det honom fritt. Det skulle dock inte tjäna Wallenbergs sak utan ge intryck av att det rådde delade meningar om frågan i Sverige. Det skulle bara gagna den sovjetiska regeringen

Philipp påstod här att han i nyhetssändningarna i radio den 17 juni vid tre tillfällen hört Erlander säga att han fått ta del av allt det ryska materialet och därmed bibragts uppfattningen att inte mer fanns att göra. Betydde det att Erlandet ändrat uppfattning sedan 1961? P. hade detta uttalande

upptaget på band, men när E. begärde att få höra det, framhöll P. att han säkert lätt skulle kunna få uppgiften bekräftad av Sveriges Radio. E. ansåg det vara ytterst osannolikt att han fällt något sådant yttrande, eftersom han inte fått ta del av något material hur gärna han än velat det. Han ville dock inte utesluta att någon formulering varit slarvig och därför kunnat leda till missförstånd. P. ansåg att det var viktigt att missförståndet rättades till och frågade om han fick meddela tidningarna att E. gjort ett tillrättaläggande. Advokat Nisser och herr von Dardel framhöll att det ju inte var klart att E. uttalat sig som P. sagt och att det självklart var statsministern som själv skulle göra ett uttalande om det erfordrades.

Man återgick här efter till frågan om publiceringen och statsministern framhöll att en offentlig redovisning vore svår att undvika, eftersom det på rysk sida skulle uppfattas som ett tecken på att vi själva ansåg att våra uppgifter hade ringa värde.

Advokat Nisser delade denna uppfattning men uttalade att publiceringen ej borde omfatta justitierådets utredning. Hans uppfattning delades av herr och fru von Dardel som båda ifrågasatte värdet av den utredningen.

Statsministern anförde att tyvärr var det på det sättet att vi stod på säkrare grund när det gällde tiden före 1947. Det vore ju möjligt att ryssarna valt året 1947 för sin sista

uppgift just därför att de visste att så var förhållandet.

Nisser och familjen Dardel återopade då vittnesmålen av Kraemer, Schüggl och Brugger. Statsministern sade att han ej kunde erinra sig att någon av dessa träffat W. så sent som vid mitten av 50-talet. Han skulle kontrollera detta.

Nisser underströk att justitierådens utredning ej var övertygande. Han förde fram tanken att ett par nya justitieråd skulle kopplas in och granska framför allt det senaste vittnesmålet.

Statsministern sade att han själv varit inne på den tanken, men att det fanns en hake. Det nya vittnet hade ändrat sig.

Nisser framhöll att en sådan undersökning givetvis ej skulle ha något bevisvärde men att juristernas bedömning skulle vara värdefull.

Därmed avslutades samtalet..

Under samtalet gång tillfrågades statsministern vid ett tillfälle om han inte 1961 trott att R.W. levde och om han nu ändrat uppfattning om det vittnesmål som han grundat denna tro på. Statsministern svarade att eftersom han begärt W:s utlåtande innebar det att han vid det tillfället trodde att R.W. var vid liv. Däremot lämnade statsministern inget besked om vad han nu trodde eller inte trodde.

Stockholm den 18 juni 1965.

Valfrid Paulsson

Bo, 24. 6. 65.

Käre Nanne!

Ärsligt tack för ditt brev som kom igår
o. ett varmt tack för ditt hyllningsbrev som jag inte fått
trots att jag lämnade stället fört 6/6 e.m. Dina och Karlins
Höjfelst och sin namn på farlan i enbreen till huset, men telegrammet
niet hade jag kunnat till början med gas per telefon.

Vad tycker i Rosario beträffar så skrev jag då - 1959 -
till Ellen Hagen vad jag införde av Kapten Nyman o. hans fru o. o.
meddelade efter deras hemkomst från en tjänst hos Finland Syds
austriska kolonial agent detsamma. Genom E.N. bad för v. Drövel
om en bättre och ny o. detaljerad relation av tyskens berättelse. Men
det kändes till Karl - den lilla sjukhusen jag inte lyckats om
så en stor län bjärre, liksom jag, dåliga ben, ingen "rygggrad" o.
Ena hushålls förbrukade nästan allt, prövade om någon lats af
På tjänsten hade han träffat föregående tysk, då bodde i
Rosario, men tidigare krigsfånge i ~~Finland~~ Ryssland, där ha
något stannat vid Volga under en längre tid arbetat tillfälligtvis
i en Wallenberg, det gällde viss lastning av praxis.

Det är nog bäst att Sveriges ambassadör gör en per-
sonligt besök hos denne agent (som borde ha ett hus i Ros.)
i Rosario, var adressen jag fick igår per telef. från Pöres kontor

en (Mr?) Alcazar, Fabrega & Co (Arg?)

Cordoba 1452

Rosario

Argentin

Äbo, 24. 6. 65.

Käre Nanne!

Öfverlyt tack för din brev som kom igår
o. ett varmt tack för din lyckönskning och telegram som jag icke fått
trots att jag lämnade Steln fönt 1/6 c.m. Dina var från Karlens
Högskola o. sin namn på tavlan i vännen till huset men telegrammet
med hade ju kommit till borgen med gas per telefon.

Vad tycker i Rosario beträffas så skrev jag då - 1959 -
till Ellen Hagen vad jag uppenbarligen var Kapten Myman o. hans fru o.
meddelbart efter deras hemkomst från en tjänst hos Finland-Syds
amerikanska bolags agent därefter. Genom E.N. led för v. Drövel
mig anhålla om ny o. delvis relation av tyskarnas berättelse. Men
det kräver till Karl - den enda sjukkapten jag inte lyckats om i
är en stor lång bjärne, det var, sålunda ben, ingen "ryggrad" o.
Ena höghälsan förskade nästan allt, pratade om någon sorts af
På tjänsten hade han träffat föregående tysk, då arbetade i
Rosario, men tidigare krigsfånge i ~~Stettin~~ Ryssland, där ha
högskolan vid Volg. under en (lång?) tid arbetat till förmån
med Wallenberg; det gäller viss forskning om prämiss.

Det är nu vänt att Sveriges ambassadör gör en pers.
besök hos denne agent (som torde ha en dukad här)
i Rosario, var också jag fick i går per telefon från Rones kontor

Adressen (Mr?) Alcazar, Fabrega & Co /

Cordoba 1452

Rosario
Argentina

Stockholm den 1 september 1965.

P 2

1 bil.

Strängt Förtröligt.

Broder,

Från professor Svarts har jag mottagit i avskrift bifogade
brev med önskemål om några språkliga ändringar i redogörelsen för
hennes samtal i Moskva i juli.

Jag vore tacksam för Din kommentar till hennes ändringsför-
slag.

Eric Virgin

Ambassadören G. Jarring,

M o s k v a.

Professor Hanna Svarte
Stockholm

25/8 -65.

Minister E. Virgin

U.D.

För den händelse den utförliga redogörelsen över juli 65 skulle komma att läsas, skulle jag gärna vilja ha några rent språkliga ändringar i densamma.

Sid 1: rad 7 nerifrån: titeln "ambassadör" insätts före Alexandra.

Sid 2: rad 6 uppfifrån: "...på det lasarett där jag först tjänstgjorde".

Sid 2: rad 9 uppfifrån: han var administrativ chef för sjukhuset (så har jag sagt i tidigare redogörelse).

Sid 2: rad 9 nerifrån: Borde det inte vara något som markerar uppehåll i tid? T.ex. tankstreck eller nytt stycke framför "Så kom det" etc.

Sid 2: andra rad nerifrån: kan "ganska" strykas? Kan "då" på samma rad utgå?

Sid 3: rad 3 uppfifrån: Jag kann därför etc.

---: rad 10 nerifrån: "...förts till Ljubljanskaja-fängelset.

Sid 3: rad 6 nerifrån: "utom i smärre (i stället för små) detaljer".
" Dessa händelser är egendomliga, när etc."

Sid 4: rad 1: Smoltsov bert veta redan då.

Sid 4: rad 5: "Sedan" kan bytas på uttrycket flera månader i meningens före. Därför vore det tydligare att säga: Efter förhören kom meddelandet den 18 augusti...

Sid 4: rad 2 nerifrån: i stället för "och då föll" föreslås punkt efter personer och därefter "Mina tankar föll då på prof...

Sid 5: rad 2: kan "det är så att" utgå?

rad 3: en svår och angående fråga.

rad 6: "Jag berättade bl.a. för..."

Sid 7: rad 11 uppfifrån: föreslår att "vara" utbytes mot "förhålla sig".

Sid 8: sista raden första stycket: "rättvis handling av den nya ledningen".

Sid 11: sista stycket: S." Det gäller i första hand två punkter (i st. för satsen). Samma stycke i fjärde raden har ett

par ord fallit bort: Wallenberg var svårt sjuk -
hur han visste det vet inte jag".

Sid 12: rad 2: borde inte ett "också" sättas in här "var också ett
misstag".

Sid 13: rad 8: "en sådan fråga" bör hellre ändras till "denna fråga".

Två rader senare vet jag att något saknas efter "hela världen".

Jag sade efter världen: "och berätta om sina under-
sökningar och även komma till Sverige".

Sid 15: rad 9: det bör kanske stå "Här det nu talas om vår regering".

Sid 17: rad 2: kan knappast förstås av utomstående. Går det för sig att
säga: S. "Granskning av jurister har aldrig disku-
terats beträffande vårt samtal" (detta är ju ande-
meningen fastän jag kanske uttryckte mig nästan
oförståeligt).

Sid 17: rad 14: "person" strykes.

Sid 20: rad 5: kan det stå "två månader senare - efter det första sam-
talet".

Sid 21: rad 11: det är möjligt att jag uttryckte mig suddigt, men ordet
"hände" före årtalet 1947 måste väl ändå ändras
till "angavs" eller dylikt.

Samma rad, "Det är ju f.ö. erkänt". Det borde vara: "Det har ju
f.ö. erkänts". Här borde vara punkt och sedan stå:
"Man håller dock fast vid etc."

Nu nämnda ändringar borde kunna göras i den text, som finns. Anser
Ministern det riktigtare, att en del av dem sätts som kommentar av mig,
har jag givetvis intet att invända mot detta. Jag ber om ursäkt för
dessa slarviga noteringar, men ville gärna sända brevet redan i kväll.

Eder

Hanna Svartz

Avskrift:

Moskva den 2 september 1965.

Strängt förtroligt

Broder,

Till svar på Ditt brev av den 1 september angående professor Svartz' ändringsförslag tar jag här nedan ställning till de ändringar som behöver kommenteras. Övriga accepteras alltså av mig.

Sid. 1: rad 7 nerifrån

Jag går gärna med på denna ändring, men var Kollontaj ambassadör vid den tiden eller envoyé?

Sid. 2: rad 9 nerifrån.

Gärna tankstreck eller nytt stycke.

Sid. 2: rad 2 nerifrån.

"ganska" bör nog stå kvar. Jag minns att tolken översatte så. "då" kan utgå.

Sid. 17: rad 2.

Det är ju en väl kraftig omskrivning som S. här föreslår. Jag skulle inte gärna vilja göra en sådan ändring. Ryssarna skulle här med lätthet kunna anklaga oss för förvanskning.

Sid. 20: rad 5.

Tillägget här tycker jag också skulle bli angripbart av samma skäl som föregående.

Nu tycker jag att det inte kan vara av så oerhört stor be-

Ministern. V i r g i n,

Utrikesdepartementet

Stockholm den 7 september 1965.

Strikt förtroligt

Broder,

Jag har funderat på den fråga Du ställt i Ditt brev av den 2 september rörande professorerna Friberg och Blöcks besök i Sovjetunionen.

Det är ju inte så lätt att ge råd i denna fråga. Den synpunkt jag främst skulle vilja framhålla, är att Du inte bör göra något som kan bidra till att avslöja vittnets identitet. Det är väl då svårt att inte efterkomma önskemålet att inbjuda båda de sovjetiska akademikerna. Någon plausibel förväning för att Du inte inbjuder den ene av dem är väl svår att lämna. Sneller- tid kan Du förmodligen lugt räkna med att den ene av ryssarna tackar nej. Skulle han mot förmodan tacka ja, är det väl ändå osannolikt att han infinner sig, för den händelse hans namn dess- förinnan kommit att figurera i pressdiskussionen i samband med vitboken. Skulle vittnets identitet kunna bevaras, är väl å andra sidan ingen större skada skedd, om han verkligen skulle komma till Din bjudning.

Sick Bergetröm, som idag lunchat med Blöck, har av denne ombetto fråga Dig, om Du skulle ^{kunna} ordna så, att han Sick träffa den nye hälsövarministern Kurasov.

Leif Belkrage

Ambassadören G. Jarring,

M o o k v a.

Lewenhaupt/CvH

Stämnet Förtrolla.

Bitr.

17.9.65
Lewenhaupt/CvH
a f förtr. k t
Amb. Jarring, Moskva
/Lewenhaupt

F.H.

Baligt instruktion hade jag i dag bett Sovjetunionens t.f. chargé d'affaires att besöka sig kl. 11.

Jag sade herr Tchouriline att jag hade fått i uppdrag av utrikesministern att till honom överlämna den dokumenthandling i Wallenberg-ärendet som regeringen avsåg att publicera senare idag. Just nu, tillade jag, börjar ett sammanträde med utrikesnämnden, och det var utrikesministerns önskan att Sovjetunionens representant skulle få del av handlingarna samtidigt som nämndens ledamöter.

Herr Tchouriline sade att Sovjetunionens regering vill känna till alla dokument i affären Wallenberg. Detta hade den förklarats för svenskarne på alla olika nivåer, från stats- och utrikesministrarna. "Vi tror inte den boken som nu publiceras kommer att vara ägnad att förbättra relationerna mellan våra båda länder. Det är därför ingen idé att jag tar emot boken utan tackar nej."

Herr Tchouriline tog därefter direkt upp ett nytt ämne, som inte berör de svensk-sovjetiska förbindelserna.

Samtalet fördes i helt normal atmosfär.
Stockholm den 16 september 1965.

A. Lewenhaupt

tydelse att "slipa" vidare på denna text. Den kommer ju icke att publiceras. Samtalet var ju till stor del ganska emotionellt och alltför mycket avslipningar tar bort det rätta intrycket av vad som förevarit.

(u) Gunnar Jarring

Moskva den 24 november 1965.

1 del.

Förtroligt

Besoder,

./.

I anslutning till skriftväxling i oöfentlig ordning översänder jag härmed den nekrolog över professor Hjasnikov, som var införd i Pravda den 22 november 1965. Den jag redan nämnt är den hyllning som Hjasnikov nu fått något ganska ovanligt - varken jag eller Lundström kan erinra oss ha sett något liknande annat än då någon hög regerings- eller partimedlem gått bort. Redan av undertecknande är liksomledes imponerande - som tydligt sig om de alla varit utöfna för hans medicinska omsorgar.

Det enda som var nytt för mig i Hjasnikova biografi var att han under kriget var Sovjetmarinens chefotorapeut. Han har ju alltid hävdat att han inte haft med något militärt eller med krigsflyger att göra - men därmed har väl aldrig kommit in i bilden då det gällit Wallenbergssaken.

Gunnar Jarring

Kabinettsekretären B o l f e r s o,
Utrikesdepartementet.

Översättning

Pravda 22.11.1965

Alexander Leonidovitj Mjasnikov

Den 19 november 1965, i sin skaparkrafts blomma, avled hastigt den framstående representanten för sovjetisk klinisk medicin, en av vår tids främsta kardiologer, känd över hela världen, ledamoten av Sovjetunionens medicinska akademi, professor Alexander Leonidovitj Mjasnikov.

Alexander Leonidovitj föddes år 1899. Efter utexaminering från Moskva universitetets medicinska fakultet arbetade han en tid på Första Lenin-gradska medicinska institutets klinik under ledning av Georgij Fjodorovitj Lang. Alexander Leonidovitj Mjasnikovs glänsande egenskaper som kliniker, pedagog och forskare gjorde det möjligt för honom att redan 1932 besätta professuren i invärtes sjukdomar vid Medicinska institutet i Novosibirsk. Sedermera innehade han professuren i invärtes sjukdomar vid Tredje Lenin-gradska medicinska institutet samt vid Marinens medicinska akademi, och från 1948 till de sista dagarna av sitt liv arbetade han som professor i sjukhusterapi vid Moskvas första medicinska institut. Samtidigt var han ständig chef för medicinska vetenskapsakademiens terapeutiska institut.

Under stora fosterländska kriget var Alexander Leonidovitj Mjasnikov sovjetiska marinens chefterapeut. Han gjorde flera färder med agerande marinenheter och omhänderhade den medicinsk-metodiska ledningen av den terapeutiska vården inom marinen.

De sista två decennierna av hans liv ägnades huvudsakligen åt kardiologiska frågor. Tillsammans med G.F. Lang utarbetade Alexander Leonidovitj Mjasnikov den neurogena teorin för hypertoni, vilken numera vunnit världs-erkännande. Alexander Leonidovitj och hans lärjungars talrika kliniska och experimentella undersökningar rörande ateroskleros utgör ett värdefullt bidrag till den internationella läkarvetenskapen. Resultaten av dessa undersökningar finns nedlagda i stora monografier över hypertoni och ateroskleros, vilka är vidsträckt kända och blivit utgivna i översättning i många länder.

Alexander Leonidovitj Mjasnikovs insatser som kardiolog har fått internationellt erkännande i form av det s.k. "Guldstetoskopet".

Av stort värde är även hans arbeten rörande leverns patologi, inom hämatologin och om infektionssjukdomar, vilka han sammanfattat i en rad monografier. Han har också författat en rad utomordentligt värdefulla handböcker för läkare och studenter.

Alexander Leonidovitj Mjasnikov har spelat en stor roll i utbildningen av unga forskare: under hans ledning har 30 doktorer och 100 medicine kandidater tagit sina grader.

A.L. Mjasnikovs glänsande föreläsningar samlade och drog till sig massor av åhörare.

Alexander Leonidovitj Mjasnikov förenade sitt omfattande vetenskapliga och pedagogiska arbete med vidsträckt offentlig verksamhet. Han var ordförande i allryska therapeuticsällskapet, vice ordförande i allunionella kardiologsällskapet och hedersledamot i ett flertal utländska sällskap och akademier.

Alexander Leonidovitj Mjasnikov har också under olika tider varit redaktör för ett flertal inhemska och utländska tidskrifter, för en handledning i terapi i flera band samt ansvarig redaktör för tidskriften "Kardiologi". Alexander Leonidovitj Mjasnikovs mångsidiga och nyttiga verksamhet har högt värdesatts av sovjetregeringen, som förlänat honom Leninorden, Röda Stjärnans orden, Röda Fanans arbetsorden samt ett flertal medaljer.

Outtröttlig energi, oerhörd arbetsförmåga, organisatorisk begåvning, djup bildning, bredd och djärvhet i ställandet av nya frågor, fruktbringande vetenskaplig, medicinsk, pedagogisk och samhällelig verksamhet var alltid utmärkande för Alexander Leonidovitj Mjasnikov.

Det lusa minnet av Alexander Leonidovitj Mjasnikov, en underbar vetenskapare och läkarhumanist och en charmerande personlighet, kommer alltid att bevaras av dem, som kände honom, arbetade tillsammans med honom eller hade tillfälle träffa honom.

L.L. Brezjnev, A.N. Kosygin, A.I. Mikojan, K.T. Mazurov, A.P. Kirilenko, G.I. Voronov, P.N. Demitjev, S.P. Trapeznikov, B.V. Petrovskij, N.N. Blochin, V.A. Baltijskij, V.V. Trofimov, A.F. Serenko, Ju. Je. Danilov, M.G. Sirotkina, A.N. Burnazian, V.Ch. Vasilenko, V.V. Zakusov, V.A. Rjazanov, Je. V. Schmidt, A.M. Markov, V.V. Kovanov, S.A. Sarkisov, S. Je. Tjikin, A.V. Sergejev, N.F. Izmerov, A.I. Nesterov, Je.M. Tarejev, P.Je. Lukonskij, Je.I. Tjazov, V.V. Mensjikov och andra.

den 24.11.65

Översättning

Gravda 22.11.1965

-II- 1. Alexander Leonidovitj Mjassnikov

Den 19 november 1965, i sin skaparkrafts blomma, avled hastigt den främstseende representanten för sovjetisk klinisk medicin, en av vår tids främsta kardiologer, känd över hela världen, ledamoten av Sovjetunionens medicinska akademi, professor Alexander Leonidovitj Mjassnikov.

Alexander Leonidovitj föddes år 1899. Efter utexaminering från Moskva universitetets medicinska fakultet arbetade han en tid på Förska Lenin-granska medicinska institutets klinik under ledning av Georgij Fjodorovitj Bong. Alexander Leonidovitj Mjassnikovs glänsande egenskaper som kliniker, pedagog och forskare gjorde det möjligt för honom att redan 1932 besätta professuren i invärtas sjukdomar vid Medicinska institutet i Novosibirsk. Redan närmast innehade han professuren i invärtas sjukdomar vid Fjärde Lenin-granska medicinska institutet samt vid Unionens medicinska akademi, och från 1948 till dödsdags ägde han sitt liv arbetande som professor i sjukhusterapi vid Moskvas första medicinska institut. Samtidigt var han ständig chef för medicinska vetenskapsakademins terapeutiska institut.

Under stora fosterländska kriget var Alexander Leonidovitj Mjassnikov sovjetiska marinenas chefterapeut. Han gjorde flera färder med operande marinsenheter och oanhänderade den medicinsk-metodiska ledningen av den terapeutiska vården inom marinen.

De sistnämnda två åren av hans liv ägnades huvudsakligen åt kardiologiska frågor. Tillsammans med S.F. Lang utarbetade Alexander Leonidovitj Mjassnikov den neurogena teorin för hypertoni, vilken numera vunnit världs-erkännande. Alexander Leonidovitj och hans lärjungars talrika kliniska och experimentella undersökningar rörande ateroskleros utgör ett värdefullt bidrag till den internationella läkarevetenskapen. Resultaten av dessa undersökningar finns nedlagda i stora monografier över hypertoni och ateroskleros, vilka är vidsträckt kända och blivit utgivna i översättning i många länder.

Alexander Leonidovitj Mjassnikovs insatser som kardiolog har fått internationellt erkännande i form av det s.k. "Guldstetoskopet".

Av stort värde är även hans arbeten rörande leverns patologi, inom hämatologin och om infektionssjukdomar, vilka han sammanfattat i en rad monografier. Han har också författat en rad utomordentligt värdefulla handböcker för läkare och studenter.

LUP / Sv

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Från Moskva

Avsant den 10/10 19

Inkom den 25 / 11 19 61

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 3

Personligt för kabinettssekreteraren Ditt quarto. Jag har
talat med UAR:s ambassadör som själv är läkare och som var personlig
vän med Hjasnikov han säger sig vara biter på att han avlidit av hjärt
infarkt. Begravningen ägde rum 21 november på Kovodevitjé-kyrkogården
(Jungfruklostret) där bl. a. Kollontaj är begravd. Foss meddelandet om
begravningen inlämnas fredagskvällen.

Jarring

Coll.: }

Dep U 326 B

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Från Moskva

Avsant den 20/12 19

Inkom den 25 / 11 19 65

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

LOR 1 Sv

Personligt för kabinettssekreteraren Ditt quarto. Jag har
talat med UAR:s ambassadör som själv är läkare och som var personlig
vän med Hjasnikov han säger sig vara säker på att han avlidit av hjärt-
infarkt. Begravningen ägde rum 21 november på Novodevitjé-kyrkogården
(Jungfrudrottens) där bl.a. Korolontaj är begravd. Tass meddelandet om
begravningen inlämnades frekvenskuriren.

Järning

Coll.:

Dep U 32 B

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Belfrage

Från Moskva

Avsant den tel/ex 19

Inkom den 25 / 11 19 65.

384

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

Prof. Svanén
informerad
25/11 Be

Personligt för kabinettssekreteraren Ditt quarto. Jag har
talat med UAR:s ambassadör som själv är läkare och som var personlig
vän med Mjasnikov, han säger sig vara säker på att han avlidit av hjärt-
infarkt. Begravningen ägde rum 23 november på Novodevitje-kyrkogården
(Jungfruklostret) där bl.a. Kallontaj är begravd. Tass meddelandet om
begravningen insändes fredagskvällen.

Jarring

Coll.: S

Dep U 32/B

KINGL.
SVENSKA AMBASSADEN

P 2 En I
Moskva den 23 november 1965.

1 bil.

Broder,

I anslutning till vår korrespondens i särskild ordning översänder
jag härmed det TASS-meddelande om Hjannikovs begravning som återgi-
vits i pressen.

Gunnar Jarring

Kabinettsekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

P 2 En I

Bil. t. hbr Jarring-Belfrage
den 25.11.65

Översättning ur Moskovska Pravda 23.11.65

A.L. Mjasnikovs begravning

I går följde moskvaborna den framstående sovjetiske läkaren A.L. Mjasnikov på hans sista färd. Begravningen ägde rum på Novodevitjij-kyrkogården.

A.L. Mjasnikovs förtidiga död, framhåller det i talen vid sorgeshögtiden, innebär en stor förlust för den sovjetiska läkarvetenskapen. För att bevisa den framstående vetenskapsmannen den sista tjänsten hade kommit hans kollegor och andra vetenskapare. Bland de närvarande befann sig också många av dem, som A.L. Mjasnikov återställt till hälsa.

- - -

Från Moskva

Avsant den telex 19

Inkom den 23 / 11 19 65

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

För Belfrage personligen.

P r i m o. Min tanke bakom ett kondoleansbrev till hälsovårdsministern var närmast att vi icke skulle ge intryck av "bad losers". Nanna Svartz har alltid understrukt Mjasnikovs storhet som forskare och internationell vetenskapsman även vid det långa samtalet med honom i juli. När han nu är död syntes mig ett erkännande av hans vetenskapliga storhet kunna ges i en kondoleans till hälsovårdsministern. Att utrikesministeriet skulle erfara hirom utgår jag från. Att helt tiga syntes mig, oavsett vad sanningen i hans och Svartz motsägande uppgifter må vara, kunna ge ett intryck av brist på generositet, närmast kanske så uppfattat i utrikesministeriet. Självfallet hade jag tänkt att min kondoleans skulle vara personlig och icke på regeringens vägnar. Kondoleansen är emellertid ingen hjärtesak för mig och ovanstående tjänar endast till att förklara min inställning.

S e c u n d o. Jag kan icke brevläsa få fram meddelande till Biorek förrän tidigast lördag, en vecka efter dödsfallet. Eftersom Biorek före sin hitresa själv uttryckte särskilda önskemål att Mjasnikov skulle inbjudas till mig syns det mig vara helt oskyldigt om exempelvis Hamilton eller någon honom underställd tjänsteman ringde upp Biorek och sade att jag, under framhållande att de träffats hos mig, ville underrätta honom om Mjasnikovs frånfälle.

T e r t i o. Av texten till Pravda-nekrologen, vilken översändes till Dig fredagens kurir, framgår endast att "han avled hastigt" vilket väl närmast tyder på infarkt. Jag ska försöka utröna dödsorsaken. Jag har aldrig hört talas om att han behandlat någon av ambassadörerna i Moskva men ska diskret känna mig för.

Strängt förtroligt

P. M.

angående sambal mellan professorerna

Nanna Svartz och A. L. Gjensvik på ~~den~~ den

senares Ljansherum på Institutet terapi,

~~Petrov~~ Petrovskij persulak 10, Moskva

Lördagen den 6 juli 1965. Övriga närvarande:

ambassadör Gunnar Jarring, ambassadrådet

G. N. Farafonov och ~~förste~~ sekreteraren I. A.

Kosatjov. Samkallet började kl 1100 och

avslutades 13 45.

Efter en inledning som berörde en del

gemensamma ~~och~~ vetenskapliga och

akademiska kontakter Sverige-Soviet

Thi Wallenberg-frågan.

M. Vi har kommit hit för en fråga som inte är

angående frågan av oss.

S. jag behövar mycket att jag kommer hit för denna
fråga och vi egentligen borde säga oss åt utvär-
deringsproblemen. - Jag ^{vill} ~~skall~~ en frist på halvanden
till mitt intresse för Raoul Wallenberg. Det började

(i mars
redan) 1945 och jag bodde hos Alexandra Kallontag

på Bolsjaja Kaluzjskaja-hus i Moskva: jag följde med
hennes från Tyske till Moskva. (då hon av sin regering hemkallades)
Hon var mycket

sjuk, det var därför jag också följde med henne.

Under den tid vi var tillsammans i Moskva tog

han emellertid flera besök av minneste Lööfblom.

Vid en tillfälle, innan dörren var riktigt stängd,

berörde jag att han ville tala om Raoul Wallenberg.

Först senare läste jag i pressen om det stora

Lööfblom-erövret av Kallontag. Det gick ut

på att Wallenberg tagits under ^{be} skydd av

Sovjetiska myndigheter och att han befann

sig väl. När jag kom tillbaka till Lööfblom ¹⁹⁴⁵

uppsökte jag av en gammal patient, Raoul
 Wallenbergs mor. Nu heter hon von Dardel. Hennes
 far var chef för en av de medicinska kliniker
 på det lasaret där jag tjänstgjorde. Hennes make,
 alltså Raoul Wallenbergs styvfar, samarbete
 jag med talen är på Karolinska ^{frikhuvud} ~~instituttet~~. Han
 var administratör och jag var chef för medicinska
 kliniken. Fru von Dardel bad mig upprepa
 gånger ^{förälska} göra vägar för sonen. En särskild anledning
 berättade hon där att jag hade många vänner
 i Sovjetunionen och att jag väl kunde kallas till.
 (med henne och andra)
 Men jag inte kunde säga om fallet Raoul
 Wallenberg? Hon berättade en hel del detaljer
 som hon erfarit om sonens vistelse i Sovjet-
 unionen. Jag sade, att jag var läkare och forskare
 och inte politiker och därför inte hade an-
 ledning syssla med sådana saker. Så kom

(april år 1957)
 deigen inbjudan till mig att föreläsa vid den
 medicinska akademien i Moskva och att delta i
~~chirurgisk~~
 en kongress här som professor Neslerov ordnat. Jag
~~hade fått~~
 visste om denna inbjudan länge i förväg, ~~men~~
~~från de all första på~~
~~tanke om~~ att jag i alla fall, för alla eventualiteter
 borde sätta mig in i fallet Raoul Wallenberg. Jag
 köpte ~~den~~ ⁱⁿ den utgåvan som regeringen givit ut
 1957. Jag läste den ganska noggrant. Jag frampe-
 rades då särskilt av några saker. Jag hade upp-
 repade gånger hört att Kalloukaj sagt till vår
 utrikesminister att Raoul Wallenberg befann
 sig i Sovjetunionen och att han befann sig under
 sovjetiskt skydd och att hans egendom var lagad
 i förvar. - Jag fann följande uppgifter i den Uika
^{anmärkningsvärda}
 boken av särskilt intresse. År 1957 kom det från
 det sovjetiska utrikesministeriet en officiell
 not som om talade att ^{Wallenberg} av att att denna hade

~~Wallenberg~~ dött i Ljubljanka-fängelset den 17
 juli 1947. Det var då ungefär fem veckor ^{det} ~~an~~ ¹²
 dagar senare, den 27 juli 1947, ~~det~~ avhölls fö-
 rhör, såväl i Ljubljanka som Lefortovskaja-fängelse-
 na med en flertal personer - som inte skulle
 i samma örel som Raoul Wallenberg - med und-
 tag av en av dem. Det är egentligen att läsa
 att de hade uppgivit ~~en~~ identiskt samma
 sak. De talade ^{från} ~~och~~ om att Raoul Wallenberg
 var svensk diplomat och i den egenskapen haft
 hand om juderänter och judeförflykter - av
 tyskarna - i Budapest. De talade också om
 att de erfarit genom kunniga ^{Waller} från andra,
 att Raoul Wallenberg och hans chaufför
 Langfelder färdes till fängelset 1945. Så be-
 rättades också att Raoul Wallenberg färdes
 1945 från Ljubljanka till Lefortovskaja -

fängelser. Dessa fångar som berättat detta
 är beredda att gå in här och där och dessutom är
 utspärta enskilda namn i sina delar.

Men är ^{egenkomligt} ~~av intresse~~ ut man beträffar att

att den 18 augusti 1947 kom en notis från

Uppsala. Där har säger att Raoul Wallenberg

är oändligt i Sverige. Inom loppet av
 (föreläggning för "en månad" 4. 1.)

sva mäter (shulle det också ha varit att

Raoul Wallenberg sannolikt var död vilken

fängelsepersonalen ^{Sam} Holmström berättade. Tre

dagar senare kom det förber med fångar från

olika länder om Raoul Wallenberg i två

olika fångelser. Han måste också ha varit

en känd - det var inte fängelsepersonal

(Svenska fängelser i en sammanfattning med flera månader)
 som hade förber. Sedan kom meddelandet

den 18 augusti, att han var oändligt i Sverige.

anmälan. Det var ^{denna förändrade förhållanden} som gjorde att jag

kom till den slutligen att jag kunde höra upp
för om Raoul Wallenberg. Sedan kom ytterligare

uppgifter i pressen, innan jag reste. Det var
uppgifter från tre olika personer som suttit i
Vladimir-fängelset. De hade varit i ~~Karpen~~
^{Karpen} ~~Karpen~~

2 och 3. De sade, att med säkerhet hade

Raoul Wallenberg vistats i Vladimir-

fängelset på 50-talet. Det sades också att

han sannolikt var sjuk eftersom han lidit

vårdats på fängelsesjukhuset, men den saken

är kanske mindre säker. ^{Detaljer} ~~De~~ hade familjen

von Dardel fått ytterligare upplysningar att

Raoul Wallenberg skulle vara i livet be-

tydligt senare. Min mening var, att jag reste

över hit, i januari 1961, att försöka ta

kontakt med ^{Lennart} ~~Lennart~~ Lemjonaus, som jag

kände mycket väl sedan tre år samvarat i

Löschbaum, då han o'her'ade för källan till

under hennes sjukdom. Det visade sig emellertid

icke framgångsrikt att få audiens hos ~~senjor~~ ^{senjor} Senjor

~~under det~~ ^{under det} hos sig var i Moskva. När man då sökte efter

andra, som man kan tala med, letar man

~~efter~~ ^{bland} lapparna och ^{bland} moraliskt högtstående

personer och då fann vi en talare på pro-

fessor ~~Myasnikov~~ Myasnikov. Han hade visat mig alla

största vänligheten. Jag berättade och berättade om

att blanda in honom i dessa frågor, men

i bland var det så att man besvärade sig

om att i en sådan fråga, så griper man

efter tillfälligt. Jag berättade för professor

~~Myasnikov~~ ^{Myasnikov} Myasnikov det som jag en berättat, men

inte alls så detaljerat. Då ^{Ex.} har professor

Myasnikov aldrig hört något om Visk-

boken och dess uppgifter. Jag berättade

för professor ~~by~~asnikov att det inte fanns någon
 lusk om att Raoul Wallenberg befannit sig i
 fängelse i Sovjetunionen. Jag berättade också,
 att det var helt naturligt att Wallenberg
 befann sig i Vladimir-fängelset på 1950-talet.
 (Att att jag efter om att han levde inkommit ^{relativt} ~~relativt~~ ^{igen})
 Det var också jag som berättade detta och inte
 professor ~~by~~asnikov. Efter att ha berättat detta
 frågade jag om han kände till familj Raoul Wallen-
 berg. Han svarade då ja. Jag tyckte ^{egentligen} ~~att~~ att
 det inte var så märkvärdigt att Sovjetunionens
 främste ^{ent} ~~trapp~~ kämpe till familj Wallenberg
 kanske hade varit ^(till telefonbesök, diskuterat Wallenbergs) ~~helt sjuk~~ ^{W.A.} ~~helt sjuk~~ ^{helt sjuk} ~~helt sjuk~~
 honom. - Jag gick ^{så} ~~de~~ vidare och påpejade även
 att det sagts att Raoul Wallenberg varit sjuk.
 Då svarade professor ~~by~~asnikov: "ja, han är i
 mycket dåligt tillstånd, han är mentalsjuk."
 Samtidigt gick vidare en skud - det ^{rör sig} ~~är~~ ^{här} ~~kanske~~

deaer som ^{mera} avseentliga. Jag var en gång på-
 peka, att det var jag som berättade. Professor
 Nyasnikov måste när tvivel ha fått uppfattningen
 att jag kände till Wallenbergs öden i Sovjetunionen.
 Han kunde antaga det, att han talade med någon
 som var kände till ^{och som kände} Raoul Wallenbergs öden i
 Sovjetunionen. Det var också en annan lathund som
 kom in i rummet, ^{kallad av Nyasnikov} med vilken jag talade. Jag
 nämnde för honom inte att det var ^{Nyasnikov} ~~vi~~ ^(H. och jag) vi talade om
 men jag skrev på ett papper "attache Raoul
 Wallenberg" för att det skulle vara lätt att
~~ordren~~ vi talade om. Vid senare samtal har
 professor Nyasnikov sagt, att jag har missför-
 stått honom. Jag har också fått ett brev från
 honom i vilket det sägs att jag missförstått
 honom på grund av hans dåliga flykta.

Jag har från min sida från häriet att jag
 antas ha varit mycket lön att första professor
 lyssnare. Jag är mycket beredd som att jag
 behövs våra professor lyssnare och högt.
 Men det var svårt av mig att säga att jag är
 rädd på vad jag hade. Jag har från häriet
 i brev till minister Ljungas och också
 i brev till professor lyssnare att orsaken
 till det stora intresse jag fick för denna fråga
 var ^{huvudsakligen!} min bekantship med Raoul

Wallenberg var som har tidigt berättat
 av denna orsak till under många år. Han
 talat med alla människor han träffar
 om Raoul Wallenberg. Den andra orsaken
 till mitt och andras intresse är att det här
 gäller en svensk diplomat som vill
 det sägas att han med en rent okonst

med förtroende fullgöra den uppgift som han
 fått sig anförtrodd, nämligen att rädda människo-
 liv utan tyngsma. Det har sagts, har jag hört,
 att ^{Wallenberg} ~~han~~ skulle vara spion, men det tror ingen
 på i vårt land; jag har ^{också} talat med många
 mynnare som liksom det säger att han inte kan
 ha varit det - varken förtrodd eller
 amerikansk. ~~Enda~~ Den allmänna uppfattningen
 i vårt land är att han var vid år 1961 -
 men själv. Ingen vet, utöver regeringen, om
 mina samtal med professor ^{Rus} Myasnikov.
 Jag har aldrig talat med mina vänner om
 Dardels om mina samtal. Det har blivit till
 att jag undviker att Dardels på senare år
 för att inte komma i samtal med den.
 Jag har inte sett honom var Dardels på
 ett år. ^{Det} ~~han~~ talas ~~det~~ alltjämt mycket

ofta om Raoul Wallenberg. ^{även} Det från händes, att
han var svensk diplomat och att han räddade
många från döden i gaskamrarna. Vi förstår

mycket väl att det kan vara så, att ledningen

~~alltid~~ alltid

inte har haft klart för sig var han vistades -

kanske han förflyttats långt bort. Kan hända

hur man vid de senaste undersökningarna

inte kunnat fastställa var han vistades. Kan

har han ^{samlats på senare år} varit på platser som ledningen inte

känner till, ~~förutom~~. Men om man

hoga gånge genom alla detaljer kunde

man ^{finna} ~~finna~~ (antagning) men det borde vara

möjligt genom en mycket noggrann under-

sökning att få fram var han är, så mycket

som detta har diskuteras med utrikes och

annat mellan svenska regeringen och

sovjetregeringen. Det bästa för båda

länderna skulle vara om fullt beaktat skäns
 i detta fall. Det skulle stå klart i hela världen
 att det var en stor sak om den nya beaktningen
 utredde detta med hänsyn till att alla som
 vittnade om Raoul Wallenbergs öde. Jag ^{tidning} ~~vill~~
 säga, att så vitt jag kan förstå så skulle det
 vara en missöpp ^{av} ~~för~~ ^{att} ~~tro~~ ^{tro} för
 skulle innebära en prestige-förlust att
 bringa beaktning i denna sak. En mycket
^{stark} ~~stor~~ källa till missnöje från svensk sida
 skulle undanröjas om det skapades full
 beaktning och vi tackas för att skulle bli
 oerhört stor. Tro inte, att vi skulle ge
 sak av alla detaljer om vi finner beaktning
 i fallet i sin helhet. Vi skulle uppfatta
 det som en mycket stor handling och
 känna stor tackas för. Jag är alldeles

15/11

övertygats om att man på andra håll i världen
skäms över att man inte känner till denna föreläsning
som en stor och rättvis handling.

M. Det är också min tur. Först och främst vill

göra så, att större delen av professor

Lewitz långa anförande har en allmän

politisk karaktär som jag inte kan

kommentera. Andra delar av det vi

ser har en psykologisk karaktär och det

kan sökas i sammanhang med att vi är

mycket nära lierad med familjer som har

lidit mycket och förlorat en familje-

medlem. Jag kan dela de moraliska

aspekter som driver professor Lewitz i

hennes handling. Men jag är mycket

ledsen — jag kan inte ge någon personlig

hjälp i denna angelägenhet. Det är

min mening att en person inte spelat någon
 roll i detta sammanhang. För jag då ju över
 till faktiskt såvårde vårt samtal som hade
 till viss förståelse. I början av samtalet
 berättade professor Svartz om fallet och jag
 sade att jag var följde av en berättelse ~~en~~
 fick jag ~~en~~ kännedom om fallet - men
 endast var följde av professor Svartz be-
 rättelse. Jag upprepade, att för vårt
 samtal hade jag ingen aning om fallet,
 jag kunde inte till absolut inte till
 kunnat. Namnet var helt okänt för mig
 Endast av det som sagts mig av professor
 Svartz fick jag kännedom om Wallenberg
 och i den interpretation som han gav.
 Jag kunde inte veta något om det.
 Jag har inget att göra med fängelser

eller fængelsesjubilums eller med krigsfanger
 eller med militær overbudsager. Efter
 krigen blev jeg en helt civil medarbejder.

Derfor har jeg aldrig en lovlig

myndighed til at behandle nogle

tilfælde eller andre krigsfanger. Derfor

kunne jeg ^{ikke} ha set eller ha hørt taler om

Wallenberg. Jeg vet bare at jeg var her

højt ^{op} eller set Wallenberg og jeg fik

vide at jeg ska ha hørt om honom. Jeg

skulle ha varit psykiskt onormal om

jeg skulle ha påstått att jag set honom

eller hørt om honom. Derfor kan jag till

med professor Løvén säga endast en frasa

att han måste ha missförstått mig.

Vi säger, att jag sagt att han är i livet.

Jag sade: "Om han är i livet kanske

han kan vara sjuk! Om man förmodar att
han tilliv så kan man förstå att för-
moda att han kan vara sjuk på ena eller
andra sättet. I sådana här vändningar
ligger kanske orsaken till att vi uppfattat
mina ord som icke förmodanden utan
påståenden. Jag talade ju med er helt
mänskligt och trodde inte att vi hade
något officiellt eller halvofficiellt
uppdrag. Glada jag tror, att vi hade
det, skulle jag själv ofallet anledning
ha tillkallat en talbän som hade fått
skriva ner det. Professor Ljung har
missförstått min släphtycke. Tro mig:
jag hade ingen anledning att säga något
som jag inte visste, något som nu
tillskrives mig av professor Ljung.

Alla hos oss känner väl till att jag inte haft
 något att göra med krigsfångar. I Vladimír
 har jag aldrig varit förrän 1963 då jag reser
 dit med mina söner för att se på de gamla
 katedralkyrkan där. Jag har aldrig haft
 något ^{att göra} med dessa speciella människor
 (fångelserna G. J.) i Moskva. Jag minns
 att vi pratade om att tala om ~~Wallenberg~~
 med Christján. Vi kommer ihop jag sade,
 att jag inte är hans läkare och att han
 är helt frisk och inte behöver läkare.
 Vi frågade då, om vi skulle vänta
 på honom. Jag rekommenderade utrikes-
 ministeriet. Det var jag som gav en
 telefonnummer till Semjanov och till
 och med ringde honom. Jag berättade
 för Semjanov att professor Svoboda

kommit hit med en specien fråga. Senjor
 svarade då, att det var bäst han kom
 till honom. I slutet av vårt samtal och
 mot bakgrunden av alla de uppgifter som
 vi framfört sade jag till er att denna
 akademiska krönikan var död. Detta var
 min slutliga efter att vi beslutat
 för mig. Vi svarade då mycket emotionellt
 "Nej, han måste vara vid liv!" På grund
 av att jag inget visste om denna facit
 vad jag hört av er tänkte jag att vi hade
 en slags fix idé, vilken alla akademiker
 kan ha. Det är det hela.

S. Ett par saker mer jag tänkte till, jag
 har aldrig hört att professor Nyström
 sett Raoul Wallenberg eller undersökt
 honom. Det har jag aldrig hört.

W. I så brev!

S. Jag har sagt att professor Nyäsmin'kov
kände till fallet.

M. Endast från professor Luortz's egna ord!

S. Så säger professor Nyäsmin'kov att jag kanske
~~hade~~
(skulle ha haft officiellt uppdrag.

W. Jag talade om halvofficiellt uppdrag.

S. Jag hade inget officiellt eller halvofficiellt
uppdrag. Jag ^{var här} ~~var här~~ som privatperson.

M. Jag går med på det. Det var ett viktiga
samtal. Det var endast resmätare som
blev olyckligt.

S. Jag har aldrig sagt, att professor Nyäsmin'kov
var Christijans läkare. - Det är ytterst
behovligt att vi inte kan komma överens
i denna fråga. Det här gäller.

U. Men vad menar vi med att komma överens?

I. Det gäller ^{de två} ~~de två~~ ^{först} ~~de två~~ rättsen: Det är en professor
 juridiskas sagt att han kände till fallet.
Men han gjorde det vet jag inte. Det andra
 är att han kände till att Raoul Wallenberg
 var svårt sjuk - hur vet jag inte. Men
 gavna jag att skulle vilja gå med på,
 personligt, inte emotionellt, att jag begär
 en utlysning, så kan jag det inte. Men låt
 oss tänka på vad som ^{Com. Wallenberg} ~~Wallenberg~~ ^{sambandet mellan det} ~~finns~~ ^{finns}.

Det rättsen måste ^{gälla} ~~vara~~ en utlysning.

St ~~korfu~~ kan inte ^(undersöka och) ~~beakta~~ ^{och som lägges i "vita boken"}
 de utlysningar som finns? Meddelandet
 om hans död 1947 måste ^(jag uppskattar det) ~~vara~~ ^{felaktigt}
 och innebära en förväring av personens
 uppgift från den 18 augusti 1947 att

han inte var baid i Sovjetunionen ~~väster~~
 var
 bara en misslag.

m. Jag förstår inte varför frågor av denna slag
 ska diskuteras i Terapiska Institutet och
 med mig. Jag är inte diplomat, jag är
 inte regeringsrepresentant, jag har inte att
 göra med krigsförber, jag är inte jurist
 jag har aldrig haft med Wallenberg att
 göra. Jag har aldrig hört något om honom
 före mitt samtal med er. Jag ber er att
 befria mig från denna. Jag träffar ofta
 utläningar både väster och öster
 Sovjetunionen. Men jag har aldrig disku-
 terat några politiska frågor med dessa
 eller med kollegor och ingen har ställt
 sådana frågor. Jag är kardiolog. Jag
 trodde ni ville diskutera sådana

frågor med mig. Jag hade ni villt tala med
 mig av rent mänskliga skäl. Du var hövligt
 talade jag med er. Jag har er än inte mer
 diskutera sådana frågor med mig, veten-
 skapsmän brukar inte göra det. När vi
 senare kom in på detaljer svarade jag er
 än jag inte visste något om fallet; än
 - eftersom jag inte kände till fallet - jag
 inte kunde uttrycka mig vare sig nekarde
 eller ja-hande. Det är därför vårt samtal
 aldrig utspelats korrekt. Det Christján
 beträffar förklarar ni inte än ni frågade
 mig om jag var hans läkare. Det var jag
 som sade att jag inte behandlade
 Christján. Två frågor: ni påstår att
 jag skulle ha sagt att jag visste att
 Wallenberg var sjuk och att jag kände

tui faller för vett samtal. Detta förklarar
 jag här och hämt, jag ville bara veta
 riktigt, den officiella klänning tui är
 inte att veta något här. Jag tror att
 missförståndet uppstår på grund av
 min dåliga tyska. Jag tror det vore bättre
 att vi undgav att missförstånd uppstår
 på grund av min dåliga tyska och att jag
 sagt "om" och "jag vet inte om" - det har
 kanske kunnat förstås på två sätt.

- S. Jag vet veta, att det är mycket obehag-
 ligt att ta upp en sådant här politiskt
 samtal med en kollega. Jag är borta för
 att jag tagit upp det med en sådan fråga
 med er som är upptagen av viktiga
 vetenskapliga uppgifter. Professor
 Myasnikov bör få vara sig frukt i hela

veten och även komma till Sverige.

Jag hoppas att han inte ska bli så upp-

tagen av denna fråga att han inte ska

hinna med sin vetenskap. Jag upprepar

Svenska Läroverksamhetens inbjudan att

komma till Sverige i september. - Men

jag kommer tillbaka till de två frågorna

Har mycket jag att fråga Professor Ljäsni-

kovs och skulle ^{villja} gå med på att en viss-

förskänd uppstår på grund av hans

tycka, så kan jag inte göra det. Det

vore bra att av mig.

M. Varför denna? Jag har sagt att min tyska

var dålig och det var inte ett språk.

Vi har uppfattat villkorslöshet som

påstådda saker.

J. Jag ~~stod~~ ^{var} på spänning och hörde nog på

Jag har alltså förstått professor Hjörnskovs
tydliga väl. Jag kan inte gå efter på den
punkten.

W. Jag skulle vilja veta om ni fortfarande
tror att jag hört om Wallenberg och hans

idea efter att det jag förklarar för er?

Jag, professor Hjörnskov, hade inga
möjligheter att se honom eller hans
kopier om honom. Jag har aldrig sagt ut

ni påstod. Jag tror också att ni

dåliga tycka. Kanske var det betydligt

- men jag har aldrig sagt ~~det~~ om

Wallenberg att ni skrivit mig. Jag

kanske har missförstått era frågor och

jag svarade kanske inte på de frågor

ni ställde. Jag vill upprättat att

missförstånden skingras. Jag strävar

och så efter klarhet. Alla i Sovjetunionen
 vet, att jag inget harit att göra med sådana
 frågor. Om jag skulle påstå att jag vet
 något om fallet så skulle jag ha ett
 att jag var psykiskt oövervinnlig, att jag var
 en idiot. Jag har inget harit att göra med
 fångelser eller krigsfångslager. Jag har inget
 harit att göra med de organ som lysslar
 hemmet. Vi kan på samma grund säga att
 jag begår något bra, att jag dödar någon.
 Jag skulle vilja ha en fastställelse att
 varit samtal och harit någon position
 karaktär. Det bygger på en missförstånd.
 Jag kan inte längre tala om det. En annan
 fråga är svenska regeringens ansvar för
 mot Sovjetregeringen. Den får lösas på

~~de~~ diplomatisk väg. Vi talade om att man i

Sverige tror, att han är i livet. Vi tror

alltså icke på vad vår regering säger.

Jag ville fråga dig om du inte dröja (undrar)

i det här fallet eller i en diskussion kring

det här fallet. Jag har inget att säga.

Jag är inte intresserad i utrikesministeriet

du vet inget om de utöver som svenska

regeringen genom ambassaden i Stockholm

skickat till sovjetiska regeringen. Jag

har träffat Solhman ofta men han har

aldrig frågat mig om fallet. Men han

har frågat skulle jag ha svarat på

Samma sätt som jag gjorde till ambassa-

den jag.

J. Jag är fullt medveten om att vi icke

bruka

1) (syssla med politik och jag tror att det

är första tillfället vi, via mig, kommer in

på sådana frågor. Jag har aldrig sagt att

professor Nyström har besökt fängelser

eller fänges.

U. Ja, det förstår jag.

J. När det nu talas om regeringen, så vill

jag säga att jag ansåg mig tvungen att meddela

regeringen om mitt samtal.

U. Det är synd! Vi har skänt er regering i

ett obehövligt löp, därför att vi på grund

av ett dåligt samtal, som vi dåligt förstår

lett er regering vilse.

Starkt

J. ~~Det~~ vill jag säga att difficulties tillräckligt

med vittnes uttalande om mitt samtal med er

U. En sak till - vi talade om att vi inte

hade något officiellt eller halvofficiellt

uppdrag. Men om beväpningar ni är ni
 beväpnade det för er regering och ni kom
 tillbaka. Om jag hade vetat det i förväg
 så skulle jag ha tillkallat en skenograf
 och jag skulle ha visat hennes uppställ-
 ning för professor Lörz. Om alla uppgifter
 om Wallenberg, som ni talar om, grundas
 på samma metod som ni har haft så
 förstår jag att de leder till missförstånd
 och för inte på grundval av privata
 samtal göra anordningar till regeringens
 J. Jag förstår er i detta. Det kan hävas att
 jag inte anordnat skulle ha bekräftat
 det, men för eller senare ^{för} ~~vetat~~ jag ~~vetat~~
 göra det. Men jag hade inget uppdrag.
 Vad beträffar övriga vittnesmål så

bygger de på uttrycken uppställningar och
 har bedömts av två justieråd, ^(dessa högt uppsatta jurister) man får
 vite som professor byråsekreteraren underhåller
 den. Och eftersom det är tvivelaktigt på
 den punkten, så vill jag ytterligare betona
 att dödsstraffet måste ^{beropa} utlösas av
 förutbestämda personer.

U. Det är inte den riktiga platsen att diskutera
 den frågan här.

S. Vi dröjer ^(ställer) upp frågan om de andra rätts-
 målen.

U. Ja, en förklaring måste vara viktig. Uppgifter
 som bygger på ett samtal måste ha upp-
 stått genom misstag.

S. ^{Vårt} ~~för~~ ^{här} ~~för~~ samtal ^{här} ~~är~~ ^{till det som är} ~~ja~~ ^{av} ~~inte~~ ^{av} ~~gränshat~~ ^{av}
 gränshat.

Dei har bæddi skuld. Men om j'g have
veti at vi skulle tale om j'vister ei
skulle j'g ha avveit f'rløyer om ei
væte som samtykket f'r vi.

1. Dei har aldri diskutert, dei har aldri

verit på tal, dei gårde endast den
andra ^(Midtrog opp) ^{de tidigare} frågan, nemlig om vi skulle tale.

Men dei hindrar ikke at j'g måtte stå fast
at vi oppførte.

2. Nu ska vi tale som venskapsmænd.

J'g f'rstøir ikke her vi er av og som

sopts kan ståst at j'g kante ~~to~~

Wallenberg f'ie vi t samtal och at j'g

ei haam. Kan vi f'or på den? Kan

vi f'or på den på grundval av ei

samtal som f'odes fra vi si da på

da'ig tykke?

1. Jag kan förstå att ni vill göra gästande
en annan uppfattning. Men det hindrar

inte att ni kände till fallet och ni har

ha hört detta från någon annan person.

~~Jag har inte sagt att du sett W.~~
Jag finner det inte särskilt viktigt om

ingen person kallar med professor

kyrkan om ^{detta} fallet, en svensk diplomat

en. Man kan tänka och tycka mycket

om att jag hört det från någon person.

Men jag känner ingenting till om det kan

ni relaterat och har inget hört från

ingen annan person. Kriget är en kort

period. I följd av kriget kan vissa

medanishors öden ha blivit svåra.

Det fanns medanishors som en gång döda

men som kan bli rädda. Det har skrivits

mycket i vår litteratur här. Men

krigshjältar som kom till baka ut de var
 dödförklarade. De kom hem och fann att
 hustrun gifte sig och plötsligen hade
 hustrun två män - en gammal och en
 ung - det finns många sådana fall i
 vår litteratur. Jag kan förstå hur kom-
 plicerat ett människohöde kan vara
 - och det var därför jag i mitt samtal
 med er använde konditionalis. Jag
 går i princip ut på att sådana fall
 kan finnas men i fråga om Wallenberg
 förklarar jag ännu en gång att jag får en
 obehaglig känsla och får vikt samtal här
 aldrig hört hans namn och aldrig sett
 honom.

J. Ja, att vi sett honom har jag aldrig
 påstått. ^(Det vet jag ingenting om med säkerhet om) Vi talar om att så många.

kryesfänger som redan varit dödfiskelovare

g. kommit hem. Nu hoppas vi ^{ivrigt} i Sverige

att den svenske diplomaten Raul

Wallenberg, som såväl så många här,

också känner hem.

u. Det är såhär som vår regeringarna och jag

kan inte komma på den. Jag tycks, i

min egen tanke av specialiserat, kan inte

förstå vilken orsak det skulle finnas

för sovjetregimen att fortfarande hålla

på Wallenberg. Undersökningar om hans

ide det kan inte vi tala om.

f. Jag förstår, att det kan vara svårigheter

att göra det, men det är dock av värde

att vi talar om det. Det kan antas

olämpligt av professor byassén

sympunkti att tala upp det här arbetet

- det har jag förstått. ^{var} ~~han~~ regeringsen har ägnat
 så mycket tid åt det. ^{(men det var} Raoul Wallenbergs
 namn har ^{givet} mig anledning att ta upp
 frågan. ^(men jag) Men vi är hela svenska folket
 resonerar om den saken inte då de på
 alla ^(där och där) hållningar och bringa full klarhet
 i den. Sen har jag att en gång få
 upprepade min bestämda övertygelse
 om att jag inte missförstått er på dessa
 två punkter, och jag ^{såg ju på ett sätt} minste vidhålla
 den. I synnerhet, ^(vill jag fastslå att vi) hade vi att han var
 sjuk och att han var mentalt sjuk.
 Vi kan väl betänka oss inte komma
 längre. Jag på min sida hade hoppats
 att professor Ljungström skulle ha
 varit mera positiv.

h. På vilken sätt kunde jag ha varit mera positiv?

1. Enligt min ^{bestående} uppfattning svarare professor

2. ^{men han säger inte} beaktas att vi måste tillfalla. 27

3. ^{den första} förstår att den andra punkten skulle vara
 svarare att ju mer på. ^(men jag säger till) (Det var väl inget

konsignat att vi skulle kunna komma

4. ^(till exempel) till faller. ^(men han säger inte) (Det var väl inget

5. jag vill inte ingenting. Det är naturligt

— men ändå inte jag är diplomatiskt
 ord.

1. Den andra punkten ^(som sagt) i svarare, det betyder
 jag, men det är min bestående uppfattning

2. ^{Walden 1957} att vi sagt, att han var sjuk och att
 han var medlem sjuk.

3. Den första punkten skiljer sig åt
 4. att att jag inte måste till hans namn.

Det är bara antaganden att de där

får han kanske under en krig. jag kunde

inte ha lagt hans namn på minnet. Jag
 visste inte vem vi talade om. Jag fick
 inte förstå mycket längre genom andra
 kanaler vad saken gällde och om Wallen-
 bergsfrågan. Jag sade, att jag inte visste
 om han var levande eller död, om
 han var på sjukhus eller inte, om han
 var sjuk eller inte. Jag vet inget om
 den här människan. Vad skulle en
 så stort samtal hade jag: jag tror han är
 redan död och vi svarade "Nej!"
 Jag kunde inte säga något med säkerhet.
 Jag kunde inte säga.

J. Precis det som professor Ljarsén har
 i mars 61
 nu lagt hade vi för med oss senare.

K. Ja, det är riktigt men so what?

J. Det hade vi ^{alltså} andra grupper vi träffades

så det i absolut rikligt-beskrift, att hämtas

u. jag sade, att ~~de~~ ^{it} inte visste något om
personen i fråga.

J. Men då hade ju Christjánus varit om säker.

J. Vi kan inte befördra resonera om detta.
~~Men~~ Jag tycker det ^{ste} viktiga i samtalen i

jämmer. Jag kan inte gå ned på att det

är att utsläpp. Det är ^{beröjare} tydligt att det inte
fanns uttusen etc.

u. Jag vet inget om detta. Jag har inte talat

med Christjánus.

J. ^(Professorn har ett antal personer inför honom)
Har ska jag säga? ~~Vad är det som händer?~~ ^(Jag är inte säker)

u. Jag kan säga att jag aldrig träffade

Christjánus. Jag har träffat honom innan

han blev utnämnd till president under Stalins

liv. Det var när denne var ung och

gick.

9. Wann der ist im Fe!

u. hat für mich gel?

1. 77 hittas inte på sådana här saker. 77
 att det skett med (Kungälv)
 och att det är så! Och att Chrus'ky'ov

Top myshet ila upp en brev från

was that same other.

h. Bei 5 am besten.

Ja, en het is ook belangrijk dat we
de zaken. We ^{willen} het ^{verwijzen} aan de andere kant van

niște borse la hafi, și Tyner ai de
 rășină ai și hăner ai și de la hăner
 și de la hăner

~ det er klart at ^{det} skemaleri gide rum

utau v'itnen. Jap kan u ite 20' krai

Ami ^{diff} och professor hyasnikar

kan vi te 2° från sin ^{uppgått} ~~sak~~. Och jip

phổ biến và uyển đạt, đúng

håpar samman kom med mig eller mi
 verksamhet under jag än vi har diskuterat
 frågan till slut. Vi har inte kommit till
 det slutet som vi eller jag ville.

f. jag tror inte heller att vi kan komma
 till ett beslut. (i alla fall att)
 längre. Jag hoppas professor Nyström
 kan komma till Lisebjörns den 21
 september. Efter som vi har ^{detta} varit
 samtal behövs den frågan inte komma
 upp då.

h. jag tackar för inbjudan men tyvärr kan
 jag inte komma i september. I maj var
 jag i Schweiz och till hösten för jag till
 USA. Jag kan inte släppt resan - jag
 måste också arbeta på mitt
 stora institut.

Strängt förtrolig.

P.M.

angående statsminister Erlanders samtal med ministerpresident Kosygin den 11 juni 1965 angående Wallenbergfrågan.

Erlander sade sig vilja konstatera att de bilaterala svensk-sovjetiska förbindelserna vore gynnsamma så när som på att Wallenbergfrågan ännu icke kunnat uppklaras.

Jag vill, sade statsministern, ej vid detta tillfälle gå in i detaljer, då tiden ej medger en fördjupad diskussion. För den svenska regeringen och för den svenska opinionen är detta emellertid en mycket viktig fråga. På tre punkter önskar man ytterligare upplysningar.

1) I Ert svar 1957 angavs förekomsten av anteckningar om en person Wallenberg som avled i juni 1947 och det förmodades att denne var identisk med den svenske diplomaten Wallenberg. I senare uttalanden har den sovjetiska regeringen skärpt sitt uttalande och denna förmodan har blivit visshet. Man grundar sig tydligen på utredningar som företagits efter 1957. Vi tror att det skulle vara viktigt för svensk opinion om det funnes möjlighet att göra tillgängliga de undersökningar som företagits och som tydligen lett till förändringen från en förmodan till denna visshet.

2) Vidare vittnesmålen. Vi förstår att man från sovjetisk sida tycker vi fäster stort värde vid dem. Vittnesmålen utgöres av uttalanden från krigsfångar som återvänt från Sovjetunionen. De anser sig ha sammanträffat eller haft kontakt med Wallenberg.

Kosygin:

Vistas de nu i Västtyskland?

Erlander:

I Västtyskland och i Österrike, Italien och Schweiz. Vi har låtit några framstående domare granska vittnesmålen. Dessa har kommit fram till slutsatsen att även om vittnesmålen ej utgör full bevisning de dock innebär stor sannolikhet. Det vore mycket värdefullt att få ta del av sovjetiska synpunkter härpå eller ev. motbevisning. Ett sådant klarläggande skulle vara nyttigt.

3) Det viktigaste är att en svensk vetenskapsman (Nanna Svartz) som har en förståelsefull inställning till Sovjet haft ett samtal med en sovjetisk vetenskapsman, professor Mjasnikov. Hon har tolkat samtalet så att Wallenberg fortfarande skulle finnas i livet. Mjasnikov har sagt att detta är fel uppfattat. Det föreligger alltså vittnesmål av en svensk internationellt känd vetenskapsman som strider mot vittnesmål av en lika framstående sovjetisk vetenskapsman. Bägge är av hög kvalitet och har en så stark ställning att de blir trodda.

Kosygin:

Hur kunde bägge bli trodda när Mjasnikov dementerade?

Erlander:

Var och en blev trodd i sitt land. Vi har lyckats förmå Nanna Svartz att hålla helt tyst om denna sak. Nu frågar jag Er, om Ni har något emot en konfrontation där de två får tala ut för att klara upp missförstånd. I bästa fall kan man komma fram till enhetlig bedömning. I vart fall har då regeringarna bemödat sig. Frågan är av stort intresse. Detta moln på en annars blå himmel kan genom tillmötesgående av dessa tre önskemål avlägsnas.

Kosygin:

När jag mottog Ert brev genom ambassadör Jarring begärde jag en ny undersökning. Jag har fått alla dokument med dödsdag och uppgift att Wallenberg kremerats och icke finns i livet. Jag har meddelat Er detta. Hur kan Ni på allvar tro att vi bevarar honom i Sovjetunionen? Varför skulle vi behöva honom? Om vi hade honom i Sovjetunionen, skulle vi utlämna honom genast. Men vi kan inte det för han dog. Vittnesmålen är tillkomna i provokations-syfte för att komplicera våra förhållanden. Man skulle kunna få en soldat att säga vad som helst som man vill ha bevisat. Särskilt om de får pengar kan de skriva vad som helst. Jag förstår att det är en svår och komplicerad sak för Er och för hans familj men vi har ej mer att säga. Vi har gjort allt. Vi vill ej sitta på de anklagades bänk.

Erlander:

Jag vill inte framföra några anklagelser.

Kosygin:

Vid tillfället var det krig och tiotals miljoner människor dog. Wallenberg dog även. Jag kan inte säga om det var för något

gott eller dåligt, om det var rättvist eller inte. Men att han dog kan jag försäkra Er. Ni kan hålla med mig om att vi ej skall söka skapa svårigheter. Om vi hade honom skulle vi skicka tillbaka honom men vi har honom ej. Det är en myt. Det finns ingen levande Wallenberg. Om han fanns i livet, skulle vi finna honom mycket fort. Vi vet vilka som finns i våra fångelser. En statsminister kan fort finna en levande men ej en död. Professor Mjasnikov har förklarat att han aldrig talat om Wallenberg. Han har överhuvud taget ej hört talas om dennes namn. Det berodde tydligen på språksvårigheter. Han talade dålig tyska. Jag kan försäkra Er, att ej heller Wallenbergs kropp finns kvar. Han dog år 1947. Det enda vi har är en anteckning i ett fångelseregister att han dog 1947. Det finns ej något hopp. Jag ser inget moln på vår himmel. Det är artificiellt i så fall. Vi kan ej göra mera. Det är en fråga som ingen kan lösa. Man kan ej återuppliva en död människa. Om han skulle finnas i Sovjetunionen, skulle han genast föras tillbaka.

Erlander:

Vi hinner ej diskutera mera. Vi önskar emellertid få del av de upplysningar på vilka sovjetregeringen grundade sitt kategoriska nej. Vi tvingas offentligt redovisa frågan. Vittnesmålen kommer att ge intryck av trovärdighet. Det skulle vara fördel för bägge parter att visa upp resultatet av Era undersökningar. Detta gäller förändringen av antagandet i noten år 1957 till visshet, vittnesmålen värde samt samtalet Svartz-Mjasnikov. Det skulle vara av värde för våra förbindelser om man kunde säga att sovjetiska parten gjort dessa undersökningar. Ett skriftligt svar på framställningen vore önskvärt.

Kosygin:

Jag skall försöka ge det. Jag har redan lämnat ett svar men skall göra det ännu en gång. Men hur länge skall jag fortsätta med detta? Jag har ju givit ett svar och kan inte säga något nytt. Ställ oss inte i ett läge som om vi var skyldiga. Det fanns ingen dokumentation under kriget.

Erlander:

Jag anklagar ingen.

Kosygin:

Även om Ni gjorde det, skulle vi ej känna oss skyldiga. Det var krig och många dog eller kom till andra länder. Många kom även

till Sverige. Antalet är så stort att skulle jag skriva en lista på alla dessa namn skulle Ni aldrig ha tid att läsa listan. Jag har fått fängelseanteckningen att Wallenberg dog i Ljubljanka-fängelset. Det finns ingenting mer och ingen personlig dossier över Wallenberg. Varför vet vi icke. Jag har gjort allt vad jag kan. Om jag svarar kan jag endast giva ett och samma svar.

Erlander:

Jag har endast bett om material. Finns inget material blir detta även ett svar. Synd att detta moln skall finnas. Det är beklagligt att vi inte kommit närmare en lösning.

Kosygin:

Ni har själv släppt upp molnet. Ur sovjetisk synpunkt finns endast en klar himmel. Det ankommer på Sverige att ta bort molnet.

Stockholm den 22 juni 1965.

PA
an Minister ~~20.11~~ und Kery
am 11. Juni an W. Leubergs.

Erlauben Sie mir einige Handzettel
an die W. Leubergs Werk - W. Leubergs
beizulegen und Leubergs zu sein an
für an W. Leubergs an. Ich kann
hoffen.

Ja ich, und Minister, es ist
auch möglich ~~für~~ für in der
die W. Leubergs W. Leubergs W. Leubergs
zu a 2. W. Leubergs W. Leubergs. Für den
W. Leubergs an für

den svenska opinionen är detta emellertid en mycket viktig fråga. På tre punkter önskar man ytterligare upplysningar.

1) I Ert svar 1957 angavs förekomsten av anteckningar om en person Wallenberg som avled i juni 1947 och det förmodades att denne var identisk med den svenske diplomaten Wallenberg. I senare uttalanden har den sovjetiska regeringen skärpt sitt uttalande och denna förmodan har blivit visshet. Man grundar sig tydligen på utredningar som företagits efter 1957. Vi tror att det skulle vara viktigt för svensk opinion om det finnes möjlighet att göra tillgängliga de undersökningar som företagits ~~och~~ ~~undersökningar~~ och som tydligen lett till förändringen från en förmodan till denna visshet.

2) Vidare vittnesmålen. Vi förstår att man från sovjetisk sida tycker vi väster stort värde vid dem. Vittnesmålen utgöres av uttalanden från krigsfångar som återvänt från Sovjetunionen. De anser sig ha sammanträffat eller haft kontakt med Wallenberg. ~~Vittnesmålen utgöres av uttalanden från krigsfångar som återvänt från Sovjetunionen. De anser sig ha sammanträffat eller haft kontakt med Wallenberg.~~

F:

Vistas de nu i Västtyskland?

B:

I Västtyskland och i Österrike, Italien och Schweiz. Vi har låtit några framstående domare granska vittnesmålen. Dessa har kommit fram till slutsatsen att även om vittnesmålen ej utgör full bevisning de dock innebär stor sannolikhet. Det vo-

van A. J. J.
mycket ~~bra~~ att få ta del av sovjetiska synpunkter
härpå eller ev. motbevisning. Ett sådant klarläggande
skulle vara nyttigt.

3) Det viktigaste är att en svensk vetenskaps-
man (Hanna Svartz) som har en förståelsefull inställ-
ning till Sovjet haft ett samtal med en sovjetisk
vetenskapsman, professor Hjasnikov. Hon har tolkat
samtalet så att Wallenberg fortfarande skulle finnas
i livet. Hjasnikov har sagt att detta är fel upp-
fattat. Det föreligger alltså vittnesmål av en
svenskt internationellt känd vetenskapsman som
strider mot vittnesmål av en lika framstående sov-
jetisk vetenskapsman. Bägge är av hög kvalitet och
har en så stark ställning att de blir trodda.

K:

Hur kunde bägge bli trodda när Hjasnikov
dementerade?

E:

Var och en blev trodd i sitt land.

Vi har lyckats förneka Hanna Svartz att hålla helt
tyst om denna sak. Nu frågar jag Er, om Ni har någo-
enot en konfrontation där de två får tala ut för att
klara upp missförstånd. I bästa fall kan man komma
fram till enhetlig bedömning. I vart fall har då re-
geringarna bemödat sig. Frågan är av stort intresse
Detta moln på en annars blå himmel kan genomtill-

mötesgående av dessa tre önskemål avlägsnas.

K:

Jan P.M. m I

i kans
Jag är ense med statsminister Erlander ~~en~~ be-
dömningen av de sovjetisk-svenska förbindelserna.
anser heller inte att några flyttar
Jag tror ~~inga~~ svårigheter finns och jag tror ej hel-
helst
ler att några svårigheter ~~(uppstår)~~ i framtiden. Jag
tror att vi kan samarbeta i FN för freden och för
avlägsnande av ~~den~~ internationella spänning. *en* Vi skulle
kunna utveckla samarbetet ytterligare efter vår för-
vär
måga och ~~effort~~ för att främja freden och *in an* göra det
bättre för våra folk. Förslag härom kan ~~framföras~~ *uppges* ge-
nom utrikesministerierna. Vi skall informera Er om
våra avsikter. Handelsförbindelserna är helt normala.
För en tid sedan avslutades ett sexårsavtal. Vi ut-
arbetar för närvarande en ny femårsplan. Kanske kan
vi nå överenskommelse om köp och försäljningar i
större skala än som fastställes i sexårsprotokollet.
och nu
Även kultursamarbetet är bra. Jag övergår därefter
Sam
till den sista frågan om Wallenberg.

När jag mottog Ert brev genom ambassadör Jarring
begärde jag en ny undersökning. Jag har fått alla do-
kument med dödsdag och uppgift att Wallenberg kremer-
ats och icke finns i livet. Jag har meddelat Er det-
ta. Hur kan vi på allvar tro att vi bevarar honom i
Sovjetunionen? Varför skulle vi behöva honom? Om vi
lade honom i Sovjetunionen, skulle vi utlämna honom
genast. Men vi kan inte det för han dog. Vittnesmåler

är tillkomna i provokationssyfte för att komplicera våra förhållanden. Man skulle kunna få en soldat att säga vad som helst som man vill ha bevisat. Särskilt om de får pengar kan de skriva vad som helst. Jag förstår att det är en svår och komplicerad sak för Er och för hans familj men vi har ej mer att säga. Vi har gjort allt. Vi vill ej sitta på de anklagades bänk.

P. Wallenberg

E:

Jag vill inte framföra några anklagelser.

K:

Vid tillfället var det krig och tiotals miljoner människor dog. Wallenberg dog även. Jag kan inte säga om det var för något gott eller dåligt, om det var rättvist eller inte. Men att han dog kan jag försäkra Er. Ni kan hålla med mig om att vi ej skall skapa svårigheter. Om vi hade honom skulle vi skicka tillbaka honom men vi har honom ej. Det är en myt. Det finns ingen levande Wallenberg. Om han fanns i livet, skulle vi finna honom mycket fort. En statsminister kan fort finna en levande men ej en död. Professor Njasnikov har förklarat att han aldrig talat om Wallenberg. Han har överhuvud taget ej hört talas om dennes namn. Det berodde tydligen på språksvårigheter. Man talade dålig tyska. Jag kan försäkra Er, att ej heller Wallenbergs kropp

Det är en myt

4

*Vi vet väl den
kroppen i våra
fängelser.*

finns kvar. Han dog år 1947. Det enda vi har är en anteckning i ett följelseregister att han dog 1947. Det finns ej något hopp. Ja, ser inget moln på vår himmel. Det är artificiellt i så fall. Vi kan ej göra mera. Det är en fråga som ingen kan lösa. Men kan ej återuppliva en död människa. Om han skulle finnas i Sovjetunionen, skulle han genast föras tillbaka.

B:

Vi kommer ej diskutera mera. Vi önskar snel- lertid få del av de upplysningar på vilka sovjet- regeringen grundade sitt kategoriska nej. Vi tvingas offentligt redovisa frågan. Vittnesmålen kommer att ge intryck av trovärdighet. Det skulle vara fördel för bägge parter att visa upp resul- tatet av Era undersökningar. Detta gäller föränd- ringen av antagandet i noten år 1957 till visshet, vittnesmålen värde samt samtalen Svartz-Mjasnikov. Det skulle vara av värde för våra förbindelser om man kunde säga att sovjetiska parten gjort dessa undersökningar. Ett skriftligt svar på framställ- ningen vore önskvärt.

K:

Jag skall försöka ge det. Jag har redan läm- nat ett svar men skall göra det ännu en gång. Men hur länge skall jag fortsätta med detta? Jag har

ju givit ett svar och kan inte säga något nytt.
Ställ oss inte i ett läge som ~~vi~~ var skyldiga. Det
finns ingen dokumentation under kriget.

E:

Jag anklagar ingen.

K:

Även om Ni gjorde det, skulle vi ej känna oss
skyldiga. Det var krig och många dog eller kom till
andra länder. Många kom även till Sverige. Antalet
är så stort att skulle jag skriva en lista på alla
dessa namn skulle Ni aldrig ha tid att läsa listan.
Jag har fått fängelseanteckningen att Wallenberg
dog i Ljubljanka-fängelset. Det finns ingenting
mer och ingen personlig dossier över Wallenberg.
Varför vet vi icke. Jag har gjort allt vad jag kan.

Jag skall skriva ett och samma svar.

E:

Jag har endast bett om material. Finns inget
material blir detta även ett svar. Synd att detta
mål skall finnas. Det är beklagligt att vi inte
kommit närmare en lösning.

K:

Ni har själv släppt upp molnet. Ur sovjetisk
synpunkt finns endast en klar himmel. Det ankom på
Sverige att ta bort molnet.

d om is svarar
han is endast
fira

Samtal mellan Statsminister Erlander och Ministerpresident
Kosygin i Krenl den 17 juni 1965.

Erlander: Sedan har vi den fråga som tyvärr är lite besvärande att
ta upp igen. Får jag säga några ord om den fråga som
vi talade om vid bordet under lunchen i Krenl. Jag kommer
tillbaka till den.

Kosygin: Var så god!

Erlander: För det första vill jag ha sagt att vi utan vidare tror på
uppriktigheten i vad ni, herr Ministerpresident, har sagt
oss. Men denna affär har en rad mycket förbluffande drag.
Till och med mycket bestående anhängare av goda förbindel-
ser mellan Sverige och Sovjetunionen har kommit till det
resultatet att någonstans måste det ligga ett missförstånd
i botten. Därför tror jag, att det ligger i båda rege-
ringarnas intresse att allmänna opinionen få en möjlighet
att bilda sig en klar uppfattning om hela affären. Vi
kommer att, troligen under sommaren lämna en redogörelse
för den. Men det blir ändå bara en halv redogörelse om
man inte samtidigt får lämna en redogörelse för Sovjet-
unionens bedömning. Det vi framför allt skulle vilja ha
är det material som framkommit vid edra upprepade under-
sökningar. Vi skulle vara tacksamma om det kunde till-
ställas oss för publicering. Vi har vittnesmål från
början av 1950-talet från Vladimir. Dessa framlade vi
1956.

Kosygin: Vem har lämnat dessa vittnesmål?

Erlander: Hemvändande fångar. Många av dessa vittnesmål kan lämnas
åt sidan men några ter sig vid granskning ha sannolikhets-
ens prägel. Om det finns något material som kan motbe-
visa de vittnesmål som avlämnades i samband med vår hem-
ställan 1956 så vore det mycket bra om vi kunde få det.

Slutligen har vi professor Mjasnikov. Det vore mycket bra om de två finge avge var sitt vittnesmål under ett sammanträffande och vi finge publicera dessa. Hennes vittnesmål är besvärande. Hon har en stark ställning i allmänna opinionen hemma i Sverige. Dessutom har hon rykte att vara Sovjetvän. Affären måste på ett eller annat sätt bringas till ett slut. Klokaste sättet är att redovisa det material som finns.

Kosygin: Ni ställer mig i en mycket svår position. Inte därför att det är svårt att svara. Ni hyser misstro mot oss och vill ha nya undersökningar, kräver av oss att vi ska komma med dementier av era vittnesmål. Vi säger att han dog 1947, men ni vill göra nya undersökningar. Visserligen är ni kanske i en svår situation. Ni kanske är utsatt för påtryckning av några som vill störa våra relationer. Ni talar om dokument. Jag kan inte säga om det var med rätt eller orätt som han arresterades. Många människor gick under och även Raoul Wallenberg. Han dog 1947 i Ljubjanka och det finns en anteckning härom i fängelsejournalen. Mer har vi inte, vi har inga vittnen, jag har inget att meddela därutöver. Om ni så tog mig om strupen och skakade mig så skulle det inte gå att skaka fram något. Mjasnikov känner jag personligen inte. Men om ni insisterar på att de ska träffas, så låt dem träffas i Moskva. Ni säger att Svartz är en hederlig människa. Våra människor säger att Mjasnikov är hederlig. Jag har ingen lust att lära känna honom. Jag har mycket annat att göra. Men jag skulle vilja hoppas att man inte använder Wallenbergsaffären för provokation. Miljoner dog och i Tyskland dog miljoner av våra människor i koncentrationsläger. Se vad fascismen åstadkom under kriget! Hos er talas det inte så mycket om de fascistiska ogärningarna men däremot drar ni upp en människas öde. Om vi hade honom skulle ni ha fått honom. Om vi hade honom vad skulle vi då ha honom till? Han skulle endast bringa oss olycka. Alla andra som vill resa ut till Sverige eller Norge har vi släppt. Jag går med på ett sammanträffande mel-

len Hjasnikov och Svartz. Men jag gör det endast på grund av personlig aktning för Statsministern eftersom jag anser ett sådant sammanträffande meningslöst.

Erlander: Vi har endast en önskan - att få bort denna affär. Det vore en bra sak om vi kunde få ett svar av det slag som ni här skisserat. Ett svar som vi kunde publicera. Mitt resonemang är exakt detsamma, som när det gällde besättningsmännen på några svenska båtar som råkat komma i Leningrad under kriget. Vi fick i fjor ett besked. Det fanns kanske några reaktionärer som skulle kunna tänkas vilja fortsätta utnyttja den saken nu. Men beskedet publicerades och i princip dog därmed diskussionen ut. Vi borde göra på samma sätt här.

Kosygin: Jag var i Leningrad då. Ni kanske har varit på kyrkogården där 500.000 människor ligger begravda. Om vi skulle skapa klarhet om alla våra marinsoldater som omkom i Östersjön under kriget så skulle det vara omöjligt. Jag har inget emot att det publiceras om Wallenberg men det får inte bli någon provokationsakt.⁴⁾ det skulle komplicera våra förhållanden. Det finns tydligen folk som vill försvåra våra förhållanden.

Erlander: Jag vill endast, att ni ger oss ett svar, i vilket det kommer fram ett material som den svenska opinionen kan acceptera. Jag hoppas att Ministerpresidenten har förstått mig rätt.

Kosygin: Jag har förstått, men jag tog endast tillfället i akt till en allmän utveckling.

Erlander: Jag hoppas, att vår publicering av materialet icke kommer att uppfattas som provokation. Vi har endast en önskan - att förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen blir så bra som möjligt.

Kosygin: Vems är felet för det här? Ja, det är Hitlers och hans medarbetares som skapade allt eländet i Europa. Det är till honom vi ska skicka räkningen.

+) Inte därför att vi är rädda för att det skulle skada Sovjetunionens reputation men

13476

Erlander: Jag hoppas att det inte ska ligga kvar som en belastning på förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Kosygin: Nej, nej, det är jag övertygad om att det inte kommer att bli.

Erlander: Men om vi finge något som kunde publiceras så vore det bra.

Kosygin: Den här saken med Svartz och Mjasnikov får ni ordna genom MID.

Samtal mellan Statsminister Erlander och Ministerpresident
Kosygin i Kreml den 17 juni 1965.

Erlander: Sedan har vi den fråga som tyvärr är lite besvärande att ta upp igen. Får jag säga några ord om den fråga som vi talade om vid bordet under lunchen i Kreml. Jag kommer tillbaka till den.

Kosygin: Var så god!

Erlander: För det första vill jag ha sagt att vi utan vidare tror på uppriktigheten i vad ni, herr Ministerpresident, har sagt oss. Men denna affär har en rad mycket förbluffande drag. Till och med mycket bestämda anhängare av goda förbindelser mellan Sverige och Sovjetunionen har kommit till det resultatet att någonstans måste det ligga ett missförstånd i boten. Därför tror jag, att det ligger i båda regeringarnas intresse att allmänna opinionen finge en möjlighet att bilda sig en klar uppfattning om hela affären. Vi kommer att, troligen under sommaren, lämna en redogörelse för den. Men det blir ändå bara en halv redogörelse om man inte samtidigt får lämna en redogörelse för Sovjetunionens bedömning. Det vi framför allt skulle vilja ha är det material som framkommit vid edra upprepade undersökningar. Vi skulle vara tacksamma om det kunde tillställas oss för publicering. Vi har vittnesmål från början av 1950-talet från Vladimir. Dessa framlade vi 1956.

Kosygin: Vem har lämnat dessa vittnesmål?

Erlander: Hemvändande fångar. Vi har gått igenom ett mycket stort material och sorterat bort alla som inte verkat sannolika. Härigenom kan många av dessa vittnen lämnas åt sidan men några ter sig vid granskning ha sannolikhetens prägel. Om det finns något material som kan motbevisa de vittnesmål som avlämnades i samband med vår hemställan 1956 så vore det mycket bra om vi kunde få det. Slutligen har vi professor Mjasnikov. Det vore mycket bra om de två finge avge var sitt vittnesmål under ett sammanträffande och vi finge publicera dessa. Hennes vittnesmål kan man inte gå förbi. Hon

get. Vi fick i fjor ett besked. Det finns kanske några reaktionärer som skulle kunna tänkas vilja fortsätta utnyttja den saken nu. Men beskedet publicerades och i princip dog därmed diskussionen ut. Vi borde göra på samma sätt här.

Kosygin: Jag var i Leningrad då. Ni kanske har varit på kyrkogården där 500.000 människor ligger begravda. Om vi skulle skapa klarhet om alla våra marinsoldater som omkom i Östersjön under kriget så skulle det vara omöjligt. (Här sade K. något om "krav på svenska regeringen att klarlägga de ryska marinsoldaternas öde.") Jag har inget emot att det publiceras om Wallenberg men det får inte bli någon provokationsakt. Inte därför att vi är rädda för att det skulle skada Sovjetunionens reputation men det skulle komplicera våra förhållanden. Det finns tydligen folk som vill försvåra våra förhållanden.

Erlander: Jag nämnde endast sjömännen i Leningrad för att belysa att det torde vara i Sovjetunionens intresse att framlägga ett material som den svenska opinionen kan acceptera. Jag hoppas att Ministerpresidenten har förstått mig rätt.

Kosygin: Jag har förstått, men jag tog endast tillfället i akt till en allmän utvikning.

Erlander: Jag hoppas att vår publicering av materialet icke kommer att uppfattas som provokation. Vi har endast en önskan - att förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen blir så bra som möjligt.

Kosygin: Vems är felet för det här? Ja, det är Hitlers och hans medarbetares som skapade allt eländet i Europa. Det är till honom vi ska skicka räkningen.

Samtalet avslutades med en serie repliker, i vilka Erlander hävdade, att det endast fanns ett sätt att avsluta denna affär så att den icke skadade förbindelserna Sovjetunionen-Sverige. Det var att klarlägga hela affären genom att ställa ett utförligt material till förfogande. Hela syftet med de här framförda kraven var att få en fullständig redovisning på alla de punkter där det för närvarande vid en opartisk granskning framstår mycken oklarhet. Erlander hänvisade till vid samtalet den 11 juni framställda tre frågor. Han noterade med tacksamhet att ett sammanträffande mellan de två sista vittnena skulle arrangeras men beklagade att hållningen i övrigt var negativ.

har en stark ställning i allmänna opinionen hemma i Sverige. Dessutom anses hon allmänt vara Sovjetvän. Affären måste på ett eller annat sätt klaras upp. Det kan ske genom att redovisa det material som finns.

Kosygin: Ni ställer mig i en mycket svår position. Inte därför att det är svårt att svara. Ni hyser misstro mot oss och vill ha nya undersökningar, kräver av oss att vi ska komma med dementier av era vittnesmål. Vi säger att han dog 1947, men ni vill göra nya undersökningar. Visserligen är ni kanske i en svår situation. Ni kanske är utsatt för påtryckning av några som vill störa våra relationer. Ni talar om dokument. Jag kan inte säga om det var med rätt eller orätt som han arresterades. Många människor gick under och även Raoul Wallenberg. Han dog 1947 i Ljubjanka och det finns en anteckning härom i fängelsejournalen. Mer har vi inte, vi har inga vittnen, jag har inget att meddela därutöver. Om ni så tog mig om strupen och skakade mig så skulle det inte gå att skaka fram något. Mjasnikov känner jag personligen inte. Men om ni insisterar på att de ska träffas, så låt dem träffas i Moskva. Ni säger att Svartz är en hederlig människa. Våra människor säger att Mjasnikov är hederlig. Jag har ingen lust att lära känna honom. Jag har mycket annat att göra. Men jag skulle vilja hoppas att man inte använder Wallenbergsaffären för provokation. Miljoner dog och i Tyskland dog miljoner av våra människor i koncentrationsläger. Se vad fascismen åstadkom under kriget! Hos er talas det inte så mycket om de fascistiska ogärningarna men däremot drar ni upp en människas öde. Om vi hade honom skulle ni ha fått honom. Om vi hade honom vad skulle vi då ha honom till? Han skulle endast bringa oss olycka. Alla andra som vill resa ut till Sverige eller Norge har vi släppt. Jag går med på ett sammanträffande mellan Mjasnikov och Svartz. Men jag gör det endast på grund av personlig aktning för Statsministern eftersom jag anser ett sådant sammanträffande meningslöst.

Erlander: Vi har endast en önskan - att klara upp denna affär. Det vore en bra sak om vi kunde få ett svar av det slag som ni här skisserat. Ett svar som vi kunde publicera. Mitt resonemang är exakt detsamma som när det gällde besättningsmännen på några svenska båtar som råkat hamna i Leningrad under kri-

Samtal mellan Statsminister Erlander och Ministerpresident

Kosygin i Kreml den 17 juni 1965.

Erlander: Sedan har vi den fråga som tyvärr är lite besvärande att ta upp igen. Får jag säga några ord om den fråga som vi talade om vid bordet under lunchen i Kreml. Jag kommer tillbaka till den.

Kosygin: Var så god!

Erlander: För det första vill jag ha sagt att vi utan vidare tror på uppriktigheten i vad ni, herr Ministerpresident, har sagt oss. Men denna affär har en red mycket förbluffande drag. Till och med mycket bestämda anhängare av goda förbindelser mellan Sverige och Sovjetunionen har kommit till det resultatet att någonstans måste det ligga ett missförstånd i botten. Därför tror jag att det ligger i båda regeringarnas intresse att allmänna opinionen få en möjlighet att bilda sig en klar uppfattning om hela affären. Vi kommer att, troligen under sommaren lämna en redogörelse för den. Men det blir ändå bara en halv redogörelse om

Vi har gått igenom materialet och tycker att det är mycket starkt motståndet i Sverige och i andra länder. Vi har varit i Sverige och i andra länder och har varit i Sverige och i andra länder.
Men inte samtidigt får lämna en redogörelse för Sovjetunionens bedömning. Det vi framför allt skulle vilja ha är det material som framkommit vid edra utprepade undersökningar. Vi skulle vara tacksamma om det kunde till-

ställas oss för publicering. Vi har vittnesmål från början av 1950-talet från Vladimir. Dessa framlade vi 1956.

Kosygin: Vem har lämnat dessa vittnesmål?

Erlander: ~~Huvudsakligen från många av dessa vittnesmål som lämnas~~
Att sedan man några ter sig vid granskning ha sannolikhetens prägel. Om det finns något material som kan motbevisa de vittnesmål som avlämnades i samband med vår hemställan 1956 så vore det mycket bra om vi kunde få det.

lan Mjasnikov och Svartz. Men jag gör det endast på grund av personlig aktning för Statsministern eftersom jag anser ett sådant sammanträffande meningslöst.

klara nog
slut
Erlander: Vi har endast en önskan - att ~~slut~~ denna affär. Det vore en bra sak om vi kunde få ett svar av det slag som ni här skisserat. Ett svar som vi kunde publicera. Mitt resonemang är exakt detsamma, som när det gällde besättningsmännen på några svenska båtar som råkat hamna i Leningrad under kriget. Vi fick i fjor ett besked. Det fanns kanske några reaktionärer som skulle kunna tänkas vilja fortsätta utnyttja den saken nu. Men beskedet publicerades och i princip dog därmed diskussionen ut. Vi borde göra på samma sätt här.

*9 [Här sade han
något om "Klar" för
hans regering
att utveckla och utveckla
marinsoldater (efter)
förelä*
Kosygin: Jag var i Leningrad då. Ni kanske har varit på kyrkogården där 500.000 människor ligger begravda. Om vi skulle skapa klarhet om alla våra marinsoldater som omkom i Östersjön under kriget så skulle det vara omöjligt. Jag har inget emot att det publiceras om Wallenberg men det får inte bli någon provokationsakt. +) det skulle komplicera våra förhållanden. Det finns tydligen folk som vill försvåra våra förhållanden.

*27 nämner de emellan
gärna i Leningrad
för att klara att
det borde vara
i högtidningen +
bistå att
framgå att
material
som var*
Erlander: Jag vill endast, att ni ger oss ett svar, i vilket det kommer fram ett material som den svenska opinionen kan acceptera. Jag hoppas att Ministerpresidenten har förstått mig rätt.

Kosygin: Jag har förstått, men jag tog endast tillfället i akt till en allmän utveckling.

Erlander: Jag hoppas, att vår publicering av materialet icke kommer att uppfattas som provokation. Vi har endast en önskan - att förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen blir så bra som möjligt.

Kosygin: Vems är felet för det här? Ja, det är Hitlers och hans medarbetares som skapade allt eländet i Europa. Det är till honom vi ska skicka räkningen.

+) Inte därför att vi är rädda för att det skulle skada Sovjetunionens reputation men

Utgå

Erlander: Jag hoppas att det inte ska ligga kvar som en belastning på förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Kosygin: Nej, nej, det är jag övertygad om att det inte kommer att bli.

Erlander: *Nej är givet! anser vi att vi får*
~~Men om vi får något som kunde publiceras så,~~
~~tro jag, att det material som finns~~
~~vore det bra.~~
~~Även om det är gammalt.~~

Erlander: *Bemärkt att Kosygin till slut kommit fram till att*
Kosygin: Den här saken med Svartz och Mjasnikov får ni Schwartz - 17.
ordna genom MID.

Enligt min mening är intet alltså

Sammanlagt, Erlander uttryckte sig

om att det material som finns

om att det material som finns

O. P.

Nu påttas ett par repliker

per plus till. Nu tar på en

its siffrer. Enkelhet som

ett uttryck som per material

per Erlanders. I den undersökning

eller förhållanden per Kosygin.

Samtalet avslutades med en serie repliker, i vilka Erlander hävdade, att det endast fanns ett sätt att avsluta denna affär så att den icke skadade förbindelserna Sovjetunionen-Sverige. Det var att klarlägga hela affären genom att ställa ett utförligt material till förfogande. Hela syftet med ^{de} mina ^{nu} framförda krav ^{är} här ^{är} att få en fullständig redovisning på alla de punkter där det för närvarande vid en opartisk granskning framstår mycken oklarhet. Erlander hänvisade till vid samtalet den 11 juni framställda tre frågor. Han noterade med tacksamhet att ett sammanträffande mellan de två sista vittnena skulle arrangeras, men beklagade att hållningen i övrigt var negativ.

*bedräglig version
Jag antar att nej*

Samtal mellan Statsminister Erlander och Ministerpresident
Kosygin i Kreml den 17 juni 1965.

Erlander: Sedan har vi den fråga som tyvärr är lite besvärande att ta upp igen. Får jag säga några ord om den fråga som vi talade om vid bordet under lunchen i Kreml. Jag kommer tillbaka till den.

Kosygin: Var så god!

Erlander: För det första vill jag ha sagt att vi utan vidare tror på uppriktigheten i vad ni, herr Ministerpresident, har sagt oss. Men denna affär har en rad mycket förbluffande drag. Till och med mycket bestämda anhängare av goda förbindelser mellan Sverige och Sovjetunionen har kommit till det resultatet att någonstans måste det ligga ett missförstånd i botten. Därför tror jag, att det ligger i båda regeringarnas intresse att allmänna opinionen finge en möjlighet att bilda sig en klar uppfattning om hela affären. Vi kommer att, troligen under sommaren lämna en redogörelse för den. Men det blir ändå bara en halv redogörelse om man inte samtidigt får lämna en redogörelse för Sovjetunionens bedömning. Det vi framför allt skulle vilja ha är det material som framkommit vid edra upprepade undersökningar. Vi skulle vara tacksamma om det kunde tillställas oss för publicering. Vi har vittnesmål från början av 1950-talet från Vladimir. Dessa framlade vi 1956.

Kosygin: Vem har lämnat dessa vittnesmål?

Erlander: Hemvändande fångar. Många av dessa vittnesmål kan lämnas åt sidan men några ter sig vid granskning ha sannolikhetsens prägelse. Om det finns något material som kan motbevisa de vittnesmål som avlämnades i samband med vår hemställan 1956 så vore det mycket bra om vi kunde få det.

Slutligen har vi professor Mjasnikov. Det vore mycket bra om de två finge avge var sitt vittnesmål under ett sammanträffande och vi finge publicera dessa. Hennes vittnesmål är besvärande. Hon har en stark ställning i allmänna opinionen hemma i Sverige. Dessutom har hon rykte att vara Sovjetvän. Affären måste på ett eller annat sätt bringas till ett slut. Klokaste sättet är att redovisa det material som finns.

Kosygin:

Ni ställer mig i en mycket svår position. Inte därför att det är svårt att svara. Ni hyser misstro mot oss och vill ha nya undersökningar, kräver av oss att vi ska komma med dementier av era vittnesmål. Vi säger att han dog 1947, men ni vill göra nya undersökningar. Visserligen är ni kanske i en svår situation. Ni kanske är utsatt för påtryckning av några som vill störa våra relationer. Ni talar om dokument. Jag kan inte säga om det var med rätt eller orätt som han arresterades. Många människor gick under och även Raoul Wallenberg. Han dog 1947 i Ljubjanka och det finns en anteckning härom i fängelsejournalen. Mer har vi inte, vi har inga vittnen, jag har inget att meddela därutöver. Om ni så tog mig om strupen och skakade mig så skulle det inte gå att skaka fram något. Mjasnikov känner jag personligen inte. Men om ni insisterar på att de ska träffas, så låt dem träffas i Moskva. Ni säger att Svartz är en hederlig människa. Våra människor säger att Mjasnikov är hederlig. Jag har ingen lust att lära känna honom. Jag har mycket annat att göra. Men jag skulle vilja hoppas att man inte använder Wallenbergsaffären för provokation. Miljoner dog och i Tyskland dog miljoner av våra människor i koncentrationsläger. Se vad fascismen åstadkom under kriget! Hos er talas det inte så mycket om de fascistiska ögrningarna men däremot drår ni upp en människas öde. Om vi hade honom skulle ni ha fått honom. Om vi hade honom vad skulle vi då ha honom till? Han skulle endast bringa oss olycka. Alla andra som vill resa ut till Sverige eller Norge har vi släppt. Jag går med på ett sammanträffande mel-

lan Mjasnikov och Svartz. Men jag gör det endast på grund av personlig aktning för Statsministern eftersom jag anser ett sådant sammanträffande meningslöst.

Erlander: Vi har endast en önskan - att få bort denna affär. Det vore en bra sak om vi kunde få ett svar av det slag som ni här skisserat. Ett svar som vi kunde publicera. Mitt resonemang är exakt detsamma, som när det gällde besättningsmännen på några svenska båtar som råkat hamna i Leningrad under kriget. Vi fick i fjor ett besked. Det finns kanske några reaktionärer som skulle kunna tänkas vilja fortsätta utnyttja den saken nu. Men beskedet publicerades och i princip dog därmed diskussionen ut. Vi borde göra på samma sätt här.

Kosygin: Jag var i Leningrad då. Ni kanske har varit på kyrkogården där 500.000 människor ligger begravda. Om vi skulle skapa klarhet om alla våra marinsoldater som omkom i Östersjön under kriget så skulle det vara omöjligt. Jag har inget emot att de publiceras om Wallenberg men det får inte bli någon provokationsakt.⁴⁾ det skulle komplicera våra förhållanden. Det finns tydligen folk som vill försvåra våra förhållanden.

Erlander: Jag vill endast, att ni ger oss ett svar, i vilket det kommer fram ett material som den svenska opinionen kan acceptera. Jag hoppas att Ministerpresidenten har förstått mig rätt.

Kosygin: Jag har förstått, men jag tog endast tillfället i akt till en allmän utveckling.

Erlander: Jag hoppas, att vår publicering av materialet inte kommer att uppfattas om provokation. Vi har endast en önskan - att förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen blir så bra som möjligt.

Kosygin: Vems är felet för det här? Ja, det är Hitlers och hans medarbetares som skapade allt eländet i Europa. Det är till honom vi ska skicka räkningen.

⁴⁾ Inte därför att vi är rädda för att det skulle skada Sovjetunionens reputation men

13476

Erlander: Jag hoppas att det inte ska ligga kvar som en belastning på förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Kosygin: Nej, nej, det är jag övertygad om att det inte kommer att bli.

Erlander: Men om vi finge något som kunde publiceras så vore det bra.

Kosygin: Den här saken med Svartz och Mjasnikov får ni ordna genom MID.